2026/537

11.3.2026

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2026/537,

10. märts 2026,

milles käsitletakse erainvesteeringute kaasamist energiatõhususe valdkonda

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

(1) 17. septembri 2020. aasta teatises „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine – investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ (edaspidi „kliimaeesmärgi kava“) ([1]) tegi komisjon ettepaneku viia liidu kliimaeesmärk järgmisele tasemele ja suurendada kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärki 2030. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 55 %-ni. See ettepanek vastab komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“ ([2]) võetud kohustusele esitada terviklik kava liidu 2030. aasta eesmärgi suurendamiseks 55 %-ni vastutustundlikul viisil. Kliimaeesmärgi kavale lisatud mõjuhinnangust on ilmnenud, et kasvanud kliimaeesmärgi saavutamiseks on vaja energiatõhususe sihttaset võrreldes 32,5 % eesmärgiga märkimisväärselt suurendada.

(2) 10. oktoobril 2023 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu energiatõhususe direktiiv (EL) 2023/1791 ([3]) (energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versioon), millega kehtestati ELi siduv eesmärk vähendada 2030. aastaks primaarenergia tarbimist ja lõppenergia tarbimist 11,7 %, suurendades seeläbi märkimisväärselt 2030. aastaks seatud eesmärkide ulatust, sealhulgas seoses energiatõhususe rahastamisega, ning tõhustades energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte kohaldamist poliitiliste, planeerimis- ja investeerimisotsuste tegemisel kooskõlas kõnealuse direktiivi õigusnormidega.

(3) 26. veebruaril 2025 puhta tööstuse kokkuleppe ([4]) osana vastu võetud taskukohase energia tegevuskava ([5]) sisaldab põhimeetmeid leibkondade ja ettevõtjate energiakulude vähendamiseks ning aitab luua tõelise energialiidu, mis aitab kaasa konkurentsivõimele, julgeolekule, süsinikuheite vähendamisele ja õiglasele üleminekule. Tegevuskava põhineb neljal sambal ja kaheksal põhimeetmel, sealhulgas spetsiaalsel meetmel energiatõhususe suurendamiseks ja energiasäästu saavutamiseks, rõhutades energiatõhususe rolli taskukohase energia, süsinikuheite vähendamise ja tööstuse konkurentsivõime peamise tegurina. Energiatõhususe edendamiseks toetab Euroopa Komisjon turuosalisi ja finantseerimisasutusi energiatõhususe ühtse turu edendamisel.

([1]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ (COM(2020) 562 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52020DC0562.

([2]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52019DC0640.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/1791, mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955 (ELT L 231, 20.9.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

([4]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025) 85 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52025DC0085.

([5]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Taskukohase energia tegevuskava Energialiidu tõelise väärtuse ärakasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta energia tagamiseks kõikidele eurooplastele“ (COM(2025) 79 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52025DC0079.

(4) Komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta teatises „Euroopa renoveerimislaine“ ([6]) nimetatakse ehitussektorit võtmetähtsusega sektoriks 2030. aasta energiatõhususeesmärkide saavutamisel ja 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamisel. See on tingitud hoonete tähtsusest, mis moodustavad ligikaudu 40 % liidu summaarsest energiatarbimisest ja 36 % liidu kasvuhoonegaaside heitest.

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1275 ([7]) hoonete energiatõhususe kohta (hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versioon) jõustus 28. mail 2024 ja selle eesmärk on struktuurselt suurendada hoonete energiatõhusust, keskendudes halvima energiatõhususega hoonete renoveerimise toetamisele, energiaostuvõimetuse vastu võitlemisele, seades esikohale vähekaitstud leibkonnad, ja täielikult dekarboniseeritud hoonefondi saavutamisele 2050. aastaks.

(6) 2022. aasta mai teatises kava „REPowerEU“ kohta, ([8]) millele järgnes tegevuskava Vene energia impordi lõpetamiseks ([9]) ning ettepanek võtta vastu määrus, milles käsitletakse Venemaa maagaasi impordi järkjärgulist lõpetamist ja võimalike energiasõltuvuste jälgimise parandamist, ([10]) nimetatakse energiatõhusust ja jõupingutusi energia säästmiseks ELi energiajulgeoleku eesmärkide põhisammastena, et märkimisväärselt vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest ja kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist.

(7) Rahvusvahelise Energiaagentuuri aruandes „World Energy Investment 2025“ (ülemaailmsed energiainvesteeringud 2025) ([11]) rõhutatakse, et energiatõhususe suurendamise tempo kahekordistamise eesmärk nõuab suuremaid lisainvesteeringuid. Kuigi investeeringud energiatõhususse on aastatel 2015–2022 pidevalt suurenenud, on Rahvusvaheline Energiaagentuur leidnud, et alates 2023. aastast on poliitika- ja rahastamistoetus vähenenud ning 2024. aastal kinnitust leidnud. Eelkõige tuleb märkida, et Euroopa Liidus vähenesid investeeringud energiatõhususse ja elektrifitseerimisse 2 %, peamiselt poliitilise toetuse vähenemise tõttu mõnel turul ja soojuspumpade müügi aeglustumise tõttu. Üldiselt on Rahvusvaheline Energiaagentuur märkinud, et energiatõhususe suurendamise määra kahekordistamiseks tuleb praegust iga-aastast energiatõhususse ja elektrifitseerimisse tehtavate investeeringute määra kolmekordistada.

(8) Mario Draghi aruandes „Euroopa konkurentsivõime strateegia“ tuletati meelde, et liit peab oma poliitikaeesmärkide saavutamiseks tegema igal aastal vähemalt 750–800 miljardi euro ulatuses lisainvesteeringuid ning et erainvesteeringute stimuleerimiseks tuleb tõhusalt kasutada ELi avaliku sektori vahendeid. Selleks et toetada erainvesteeringute kaasamist, tehti Draghi aruandes kindlaks vajadus viia lõpule kapitaliturgude liidu loomine, suurendada pangandussektori rahastamisvõimet, mis hõlmaks väärtpaberistamise taaselustamist ja kehtivate usaldatavusnõuete hindamist, ning reformida ELi eelarvet, et suurendada selle fookust ja tõhusust ning parandada erainvesteeringute finantsvõimendust.

(9) Investeeringute kaasamine energiatõhususse ja erasektoripoolse täiendava rahastamise võimendamine sihtotstarbeliste poliitika- ja rahastamismeetmete kaudu on tõepoolest väga oluline, et aidata liikmesriikidel saavutada 2030. aasta energiatõhususeesmärgid, saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus kulutõhusal viisil, hõlbustada üleminekut integreeritud energiasüsteemile, mis pakub kõigile taskukohast ja puhast energiat, ning vähendada survet energianõudlusele ja seega energiahindadele, suurendades samal ajal ELi majanduse konkurentsivõimet ja kestlikkust ning aidates vähendada ELi sõltuvust energiaimpordist.

([6]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“ (COM(2020) 662 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52020DC0662.

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1275 hoonete energiatõhususe kohta (ELT L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

([8]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““, COM(2022) 230 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483.

([9]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava Vene energia impordi lõpetamiseks“, COM(2025) 440 final/2, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0440R%2801%29&qid=1747125158211.

([10]) Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Venemaa maagaasi impordi järkjärgulist lõpetamist ja võimalike energiasõltuvuste jälgimise parandamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1938, COM(2025) 828 final, 2025/0180(COD)), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0828&qid=1750669110360.

([11]) Rahvusvahelise Energiaagentuuri aruanne „World Energy Investment 2025“ (ülemaailmsed energiainvesteeringud 2025), https://iea.blob.core.windows.net/assets/1c136349-1c31-4201-9ed7-1a7d532e4306/WorldEnergyInvestment2025.pdf.

(10) Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni ((EL) 2023/1791) artiklis 30 tunnistatakse vajadust anda energiatõhususe meetmetele piisavat rahalist ja tehnilist toetust ning töötada välja sihtotstarbelised poliitikameetmed, mis võimaldavad kaasata erainvesteeringuid energiatõhususse.

(11) Finantseerimisasutustel ja energiatõhususturu osalistel, nagu energiateenuse ettevõtjad, energiakogukonnad, energiaettevõtted ja jaotusvõrguettevõtjad, kaugkütte- ja kaugjahutusvõrgud, kinnisvaraettevõtjad, energiatõhususe ja nullnetotehnoloogia pakkujad, peaks olema oluline roll erainvesteeringute kaasamisel energiatõhususe valdkonda, võimendades energiatõhususe suurendamisest saadavat majanduslikku kasu energiakulude kokkuhoiu näol, ning seega peaksid nad laiendama energiatõhususe ärimudelit.

(12) Finantseerimisasutuste osalemise võimendamiseks ja energiatõhususse tehtavate erainvesteeringute suuremaks kaasamiseks lõi komisjon 2024. aastal Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni (edaspidi „koalitsioon“), mis tõi asutajaliikmetena kokku ELi liikmesriigid, finantseerimisasutused ja asjaomased sidusrühmad, et määrata kindlaks konkreetsed meetmed energiatõhususe paremaks rahastamiseks erasektori poolt. Koalitsiooni eesmärk on luua soodne turukeskkond energiatõhususse investeerimiseks ning suurendada erasektoripoolset rahastamist, mis on vajalik ELi 2030. ja 2050. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise toetamiseks.

(13) Ühisaruandes „Energiatõhususe rahastamine Euroopas – hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas ja hoonete energiatõhususe valdkonnas“ ([12]) hinnatakse kooskõlas energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 lõike 17 ((EL) 2023/1791) ja hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 9 lõike 8 ((EL) 2024/1275) sätetega avaliku sektori antava rahastamistoetuse praegust olukorda ja tulemuslikkust Euroopas täiendavate erainvesteeringute võimendamiseks. Ühisaruandes märgitakse, et 2030. aasta energiatõhususeesmärkide saavutamiseks vajalik investeeringumaht on 370 miljardit eurot aastas ajavahemikul 2021–2030 ning et prognoositud investeerimispuudujääk energiatõhususeesmärkide saavutamiseks on ligikaudu 170 miljardit eurot aastas ([13]). ELi eelarvevahendid energiatõhususe valdkonnas on 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus võrreldes perioodiga 2014–2020 suurenenud 62 % ja taasterahastu „NextGenerationEU“ panust arvesse võttes 491 % (26,5 miljardilt eurolt 156,6 miljardile eurole). Suurem osa sellest kasvust tuleneb taaste- ja vastupidavusrahastust. Ühisaruandes jõutakse järeldusele, et ELi ja liikmesriikide avaliku sektori eelarvevahendid energiatõhususe valdkonnas on väga olulised, kuigi need moodustavad vaid piiratud osa, s.o ligikaudu 14,4 % investeerimisvajadustest. Aruandes jõutakse ka järeldusele, et avaliku sektori vahendite kiirendavat mõju tuleks täielikult ja täiendavalt ära kasutada, suurendades avaliku sektori eelarvetoetuse tulemuslikkust ja tõhusust suurema energiasäästu saavutamisel ja täiendava erakapitali ligimeelitamisel.

(14) Võttes arvesse avaliku sektori vahendite piiratud kättesaadavust, peaks nende kasutamine olema suunatud energiatõhususe ärimudeli suurendamisele ja seega selliste turutõrgete kõrvaldamisele, mis takistavad erainvesteeringute kaasamist energiatõhususe valdkonda, keskendudes samal ajal ka haavatavate elanikkonnarühmade toetamisele suurte esialgsete kulude katmisel. Lisaks kujutab energiatõhususse tehtavate investeeringute vähene standardimine endast kriitilist takistust energiatõhususe valdkonna jaoks mõeldud suuremahuliste sihtotstarbeliste finantspakkumiste ja rahastamisvahendite väljatöötamisele, mis ei meelita ligi erakapitali investoreid ega turuosalisi. Seetõttu on jätkuvalt oluline toetada koondamist, projektiarendusabi ja ühist metoodikat energiatõhususse tehtavate investeeringute arendamiseks, koondamiseks ja hindamiseks, et kaasata veelgi rohkem erakapitali.

(15) Kuna energiaostuvõimetutel leibkondadel puuduvad omavahendid ja neil on raske kommertslaene saada, on nende ligipääs investeeringute rahastamisele takistatud. Seetõttu vajavad sellised leibkonnad uuenduslikke avaliku sektori rahastamisvahendeid, mis kombineerivad eri rahastamisvorme, mis võimaldavad juurdepääsu rahastamisele null- kuni väikese intressiga laenude ning kuludeta tulemuspõhise rahastamise (nt energiatõhususlepingud ja arvepõhine rahastamine) vormis, mis võimaldab kodumajapidamistel saada esialgset rahalist toetust ja maksta investeeringud tagasi, kui nad säästavad oma energiaarvelt, ja muudes uuenduslikes rahastamisvormides. Energiakogukonnad võivad samuti osaleda energiatõhususe lahendustesse tehtavate erainvesteeringute koondamises viisil, mis on kodanikele, kohalikele ametiasutustele, VKEdele ja vähekaitstud leibkondadele kättesaadavam ja taskukohasem.

(16) Meetmed energiaarvete vähendamiseks ja energiaostuvõimetuse vähendamiseks, samuti meetmed halvima energiatõhususega hoonete renoveerimise toetamiseks ja haavatavate tarbijate vajaduste rahuldamiseks peaksid aitama kaasa komisjoni eesmärgile suurendada taskukohaste eluasemete pakkumist ja kättesaadavust.

([12]) Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Energiatõhususe rahastamine Euroopas – hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas ja hoonete energiatõhususe valdkonnas“ (COM(2026)118).

([13]) IEA 2024 Energy Efficiency Report (Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2024. aasta energiatõhususe aruanne), https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf; ja Bruegel, „How to finance the European Union's building decarbonisation plan“ (Kuidas rahastada Euroopa Liidu hoonete süsinikuheite vähendamise kava), allikas: PB 12 2024.pdf.

(17) Konkreetselt ehitussektoris on keskmine renoveerimismäär ELi liikmesriikides praegu liiga madal (st alla 1 %), et tagada hoonefondi süsinikuheite õigeaegne vähendamine. Suurema renoveerimismäära ja energiatõhususmeetmete kasutuselevõtu toetamine ettevõtetes, sealhulgas reguleerivate meetmete kaudu, ergutab erainvestoreid ja turuosalisi osalema jõudsalt edeneva energiatõhususse tehtavate investeeringute turu arendamises.

(18) Energiatõhususe valdkonnas tehtavate erainvesteeringute suurendamiseks on vaja tunnistada liikmesriikide energiatõhusturgude, rahastamistavade ning õigus- ja toetusraamistike erinevusi. Olles kindlaks teinud, et eri probleemid riikide ja piirkondade tasandil nõuavad erinevaid poliitilisi lähenemisviise, täiendavad liidu tasandil loodud koalitsiooni sihtotstarbelised liikmesriikidepõhised riiklikud keskused. Eesmärk on, et iga keskus keskenduks energiatõhususe saavutamiseks konkreetsele turupõhisele lähenemisviisile. Koalitsiooni riiklikud keskused peaksid edendama rahastamislahenduste kasutuselevõttu riigi tasandil, koondades õiged sidusrühmad, sealhulgas avaliku sektori asutused ja finantseerimisasutused, ning pakkudes liikmesriikide ametiasutustele pidevat tehnilist tuge, et aidata neil töötada välja energiatõhususe rahastamise lahendusi kooskõlas nende poliitikaeesmärkide ja ambitsioonidega. Samuti peaks käesolev soovitus kaasata erainvesteeringud energiatõhususe valdkonda olema kohandatud konkreetsetele riikide turgudele ja rahastamistavadele.

(19) 2024. aasta kevadel kutsus komisjon kokku Euroopa kodanike energiatõhususteemalise paneelarutelu, kus osales 150 Euroopa kodanikku ning arutati kõige põletavamaid energiatõhususega seotud probleeme ja eeliseid. Arutelude tulemusena esitasid kodanikud loetelu konkreetsetest soovitustest, mida võetakse arvesse komisjoni tulevastes algatustes, rõhutades oma soovitustes energiatõhususe rahastamise toetamise olulisust ([14]).

(20) Uuesti sõnastatud energiatõhususe direktiivi ((EL) 2023/1791) artikli 30 lõike 10 kohaselt peab komisjon esitama liikmesriikidele ja turuosalistele juhised selle kohta, kuidas kaasata energiatõhususe valdkonda erainvesteeringuid. Juhised peaksid aitama liikmesriikidel ja turuosalistel arendada ja rakendada oma energiatõhususalaseid investeeringuid, nii investeeringuid liidu eri programmide raames kui ka nendest väljaspool, ning neis peaks pakkuma välja asjakohaseid rahastamismehhanisme ja uuenduslikke rahastamislahendusi, kombineerides toetusi, rahastamisvahendeid ja projektiarendusabi, et laiendada olemasolevaid algatusi ja kasutada liidu programme katalüsaatorina erasektori rahastamise võimendamiseks ja ergutamiseks.

(21) Käesolevale soovitusele on lisatud üksikasjalik lisa, mis sisaldab näiteid konkreetse tegevuse ning konkreetsete meetmete ja suuniste kohta, mis käsitlevad rakendamist selliste rahastamiskavade loomise kaudu, mis võivad kaasata energiatõhususe valdkonda erainvesteeringud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Liikmesriigid ja turuosalised peaksid tegema järgmist:

1) **looma avalikule sektorile energiatõhususe rahastamiseks antava toetuse pikaajalise raamistiku**, võimendades eelkõige uuenevat laadi spetsiaalsete rahastamisvahendite ja riiklike tagatiste rolli, et parandada rahaliste vahendite kättesaadavust ja vähendada investeeringutega seotud riske. See toetusraamistik peaks olema energiatõhususega seotud laenutoodete ja erasektori rahastamiskavade väljatöötamise alustala ning põhinema prognoositaval energiatõhususalasel õigusraamistikul, mis tagab pikaajalise poliitilise nähtavuse ja suurendab investorite usaldust. Raamistikus tuleks ära kasutada ka regulatiivseid ja maksusoodustusi, et stimuleerida energiatõhususe suurendamist ja investeeringuid;

2) **looma riikliku energiatõhususfondi või samaväärse üksuse (või tugevdama olemasolevat struktuuri)** riigi või piirkonna tasandil sihtotstarbelise vahendina, et hõlbustada juurdepääsu energiatõhususalastele avaliku sektori poolse rahastamise toetuskavadele, koondades eri rahastamisvood ja -vahendid ühte organisatsioonilisse struktuuri. Selline vahend peaks lihtsustama rahaliste vahendite kättesaadavust, koondama tugevad energiatõhususalased investeerimisprojektid ning võimaldama kombineerida mitut avaliku sektori vahendite ja erasektori rahastamise voogu üheks toiminguks. Selline vahend võiks muu hulgas kasutada sihtotstarbelisi rahastamisprogramme, riiklikke tagatisi, rahastamisvahendeid, tehnilise abi toetust, laenude koondamist väärtpaberistamise eesmärgil ning maksekohustustest vabastamise kavasid ja faktooringukavasid, aidata lihtsustada energiatõhususega seotud protsesse, eeskirju ja metoodikat ning parandada nii finantstoetusskeemide kui ka energiatõhususega seotud rahaliste stiimulite nähtavust ja teadlikkust nendest. Peale selle peaksid liikmesriigid tegema järgmist:

   — hindama energiatõhususe rahastamise kavade olukorda oma riigis ning

   — määrama kindlaks loodava või tugevdatava riikliku energiatõhususfondi kapitaliseerimise;

([14]) Euroopa kodanike energiatõhususteemaline paneelarutelu, lõplikud soovitused, https://citizens.ec.europa.eu/document/download/52a3608d-662c-4b0e-b463-684a9dbef302_en?filename=Final%20recommendations%20European%20Citizens%60%20Panel%20on%20Energy%20Efficiency.pdf.

3) **laiendama pikaajalisi rahastamisvahendeid ja segarahastamislahendusi.** Liikmesriigid peaksid vaatama läbi olemasoleva riikliku rahastamisraamistiku, et luua ja kasutada segarahastamislahendusi, milles on ühendatud madala või nullilähedase intressimääraga laenud ja riiklikud tagatised üheks toiminguks eri liiki toetustega – intressimäära ja tagatistasu toetused, kapitalitagastused, tehnilise abi toetused, mis koos võivad toetada erasektori rahastamispakkumiste, finantstoodete ja uuenduslike rahastamisvahendite väljatöötamist. Peale selle peaksid liikmesriigid tegema järgmist:

— kohandama kombineeritud toetust, et vähendada riski ja takistusi rahastamisele juurdepääsul;

— võimendama kombineeritud toetuskomponendiga energiatõhususe rahastamise vahendeid kui käibefonde;

— toetama konkreetsete energiatõhususe finantsvahendite väljatöötamist, ning

— maksimeerima ELi eelarvevahendite ja programmide kasutamist rahastamisvahendite ulatuslikuks kasutuselevõtmiseks;

4) **võtma kasutusele projektiarendusabi rahastud ja toetama energiatõhususprojektides osalevate energiavahendajate arendamist**. Siia alla kuuluvad ühtsed kontaktpunktid, mis abistavad kodanikke ja ettevõtjaid energiatõhususse investeerimise projektide väljatöötamisel ja koondamisel, ülisuured energiateenuse ettevõtjad, energiakogukonnad, projektiarendusabi rahastud ja muud projektiarendajad. Kriitilise mahu saavutamiseks tuleks toetada energiavahendajaid, et luua usaldusväärne pankadele sobivate investeeringute register. Liikmesriike innustatakse kasutama ELi toetust, näiteks Euroopa kohaliku energiaabi fondi (ELENA) kaudu, et luua riikliku või piirkondliku tehnilise abi ja projektiarendusabi vahendid;

5) **osalema ennetavalt Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsioonis, et edendada tihedamat ja tõhusat koostööd finantseerimisasutustega.** See hõlmab riiklike keskuste arendamist ning nende volituste ja tööprogrammide kindlaksmääramist. Peale selle peaksid liikmesriigid tegema järgmist:

— looma partnerlusi, et aidata kommertspankadel paremini võimendada energiatõhususse tehtavate investeeringutega kaasnevat rahalist kasu; ning

— toetama ja julgustama finantseerimisasutusi pakkuma kliendisõbralikke energiatõhususe rahastamise võimalusi;

6) **kasutama parimal viisil ära maksusoodustusi, et kaasata energiatõhususse tehtavaid erainvesteeringuid**. Esmatähtis peaks olema kaotada maksumeetmed ja toetused, mis pärsivad investeerimist energiatõhususe suurendamisse, näiteks investeeringuid, mis kinnistavad fossiilkütustel põhinevaid ja vähese energiatõhususega tehnoloogiaid, ning vältida maksumeetmeid, mis on suunatud suurema maksukoormuse kaudu energiatõhususe suurendamisega kaasnevale majanduslikule kasule. Peale selle peaksid liikmesriigid kehtestama positiivsed maksusoodustused ja maksumeetmed energiatõhususinvesteeringute kaasamiseks;

7) **edendama energiatõhususega seotud laenutoodete väljatöötamist ja kasutuselevõttu ning erasektoripoolset rahastamist krediidilepingute kaudu**. See hõlmab energiatõhususega seotud hüpoteeklaene ja renoveerimislaene, sealhulgas riiklike tagatiste kasutamist, muid riskivähendusmeetmeid, maksusoodustusi, jaepangandussektori rolli tugevdamist ja energiasäästu hindamist krediidivõimelisuse hindamisel. Tagada kooskõlas energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooniga ((EL) 2023/1791), et finantseerimisasutused pakuvad energiatõhususega seotud laenutooteid laialdaselt ja mittediskrimineerivalt, mis tähendab, et neid reklaamitakse traditsiooniliste finantstoodete alternatiivina, kui see vastab võimalike klientide parimatele huvidele, ning et need on tarbijatele nähtavad ja kättesaadavad, sealhulgas kolmandatest isikutest osaliste ja avaliku sektori asutuste toetuse kaudu. Peale selle peaksid liikmesriigid tegema järgmist:

— võimaldama korteriühistutel võtta ühiselt laene energiatõhususse tehtavate investeeringute rahastamiseks ning

— pakkuma finantseerimisasutustele tehnilist abi ja nõustamist, et suurendada laenuametnike suutlikkust turustada energiatõhusaid tooteid.

Turuosalised peaksid:

— välja töötama ja turustama energiatõhususega seotud laenutooteid ning

— pakkuma kliendisõbralikke energiatõhususalaseid rahastamis- ja laenulahendusi kooskõlas energiatõhususe direktiivi artikliga 30;

8) **looma vajaliku õigusraamistiku ja toetama uuenduslike rahastamiskavade väljatöötamist.** Tuleks välja töötada sellised kavad nagu maksu- ja arvepõhine rahastamine, võimaldades asjaomastel avaliku sektori asutustel kasutada makse ja muid tasusid võlgade tagasimaksmise vahendina, kaasates energiatõhususmeetmete rahastamisse energiaettevõtted ja jaotusvõrguettevõtjad ning võimaldades võlgade tagasimaksmist energiaarvete kaudu. Ning võimaldades siduda võla kinnisvaraga ja anda see üle koos omandiõigusega. Konkreetselt peaksid liikmesriigid:

— hindama, kas riiklik raamistik võimaldab töötada välja maksu- ja arvepõhised finantseerimisskeemid;

— andma energiaettevõtetele õiguse energiatõhusust rahastada;

— kehtestama menetlused, et tagada tagasimaksed kinnisvaraga seotud maksude kaudu ja võla ülekandmine koos omandiõigusega;

— tagama rakendusüksustes (nt kommunaalettevõtted, energiateenuse ettevõtjad) piisava rahavoo ja/või looma mastaabi saavutamiseks riiklikud või kohalikud tagatis- ja toetusfondid.

Turuosalised peaksid:

— välja töötama arvepõhised energiatõhususe rahastamise skeemid ja neid turustama, soodustades energiaettevõtete ja energiateenuse ettevõtjate koostööd;

9) **kõrvaldama takistused ja laiendama energiatõhususe rahastamist teenuslepingute kaudu ning edendama energiateenuste turgu**. Näitena võib tuua energiatõhususe suurendamise toetamise tegevuskulude kaudu, halduslike kitsaskohtade ja energiateenuse ettevõtjate turu arengut takistavate tegurite kõrvaldamise, tulemuspõhiste vahendite, näiteks energiatõhususlepingute ja muude uuenduslike energiateenuste lahenduste võimendamise. Liikmesriigid ja turuosalised peaksid tegema järgmist:

— kasutama energiateenuse ettevõtjate turu arendamiseks ELi ja liikmesriikide avaliku sektori eelarvetoetust, lihtsustades energiateenuse ettevõtjate ja eriotstarbeliste energiatõhususe ettevõtjate rahastamist;

— edendama energiateenuse ettevõtjate rolli ja uusi lepinguvõimalusi, näiteks energiatõhususe kui teenuse lepinguid ja energiatõhususlepinguid, mis on riikliku energiatõhususpoliitika tugisambad;

— edendama õigusraamistike ja riigihangete ajakohastamist, et sõnaselgelt tunnustada ja hõlbustada energiateenuse ettevõtjate rahastamist ja energiatõhususlepinguid; ning

— toetama sellise nutika mõõtetaristu kasutuselevõttu, mis võimaldab automaatselt jälgida energiavooge ja -säästu.

Turuosalised peaksid:

— võimendama riiklikku toetust ja ELi ühtset turgu, et edendada elujõulist turgu energiatõhususe kui teenuse jaoks, sealhulgas üle ELi sisepiiride; ning

— arendama partnerlusi tehnoloogiapakkujate, energiatarnijate ning energiateenuse ettevõtjate ja finantseerimisasutuste vahel;

10) **võtma kasutusele pikaajalised riiklikud tagatised ja muud riskivähendamisvahendid, mille abil on võimalik parandada juurdepääsu erasektoripoolsele rahastamisele energiatõhususe valdkonnas.** Need on kesksel kohal energiatõhususe ärimudeli parandamisel, vähendades üldist investeerimisriski, pakkudes krediidivõimaluste suurendamise toetust, et parandada konkreetsete turgude ja elanikkonnarühmade juurdepääsu rahastamisele, ning toetades konkurentsivõimelisemaid intressimäärasid. Lisaks peaksid liikmesriigid kindlaks tegema riigipõhised riskid ja raskused turuosaliste juurdepääsul rahastamisele;

11) **edendama refinantseerimisvõimalusi ja soodustama energiatõhususe järelturu arengut** erasektori finantseerimisasutuste abil. Sellised vahendid võiksid toetada energiateenuse ettevõtjate energiatõhususlepingute maksekohustustest vabastamise kavasid ja faktooringukavasid, koondada väärtpaberistamise eesmärgil erinevatelt laenuandjatelt saadavad energiatõhususnõuded ning hõlbustada ülisuurte energiateenuse ettevõtjate või sarnaste struktuuride loomist, kes tegutsevad vahendajatena energiateenuse ettevõtjate ja institutsionaalsete investorite vahel. Ühtlasi peaksid liikmesriigid ja turuosalised tegema järgmist:

— juhtima rohevõlakirjade turu arengut oma liikmesriigi oludes ning

— looma sihtotstarbelise dialoogi finantseerimisasutustega energiatõhususe järelturu arendamise teemal ja seda tõhustama ning

— toetama sihtotstarbeliste energiatõhususalaste refinantseerimisvahendite loomist;

12) **parandama energiatõhususandmete kogumist.** Siia alla kuuluvad andmed energiatõhususse tehtavate investeeringute finantstulemuste kohta ning energiasäästu järelevalve ja kontrolli meetmeid toetavad andmed. Liikmesriigid ja turuosalised peaksid toetama projektide hindamise metoodika, sealhulgas investorite usalduse ja kindluse suurendamise seisukohast keskse tähtsusega mitteenergialaste hüvede hindamise ning energiasäästu järelevalve ja kontrolli meetmete väljatöötamist, ühtlustamist, standardimist ja lihtsustamist, ning tagama energiasäästu rahalise väärtuse kaubeldava kaubana.

Käesoleva soovituse rakendamisel peaksid liikmesriigid ja turuosalised võtma asjakohaselt arvesse käesoleva soovituse lisa, milles on esitatud üksikasjalikud suunised konkreetsete poliitika- ja rahastamismeetmete kohta erainvesteeringute kaasamiseks energiatõhususe valdkonda, sealhulgas konkreetsed soovitatavad meetmed, põhjendatud taustteave ja edukate kasutusjuhtude näited.

Brüssel, 10. märts 2026

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Dan JØRGENSEN

LISA

1. **SISSEJUHATUS**

Käesolevas lisas komisjoni soovitusele, milles käsitletakse erainvesteeringute kaasamist energiatõhususe valdkonda (edaspidi „soovitus“), on esitatud üksikasjad konkreetsete poliitika- ja rahastamismeetmete kohta erainvesteeringute kaasamiseks energiatõhususe valdkonda. Selles on kindlaks määratud põhietapid ja on toodud näiteid edukatest juhtudest, mis aitavad liikmesriikidel töötada välja oma konkreetsed meetmed ja rahastamiskavad.

Need meetmed on jagatud kahte ossa vastavalt kahele omavahel seotud tegurile, mis aitavad erainvesteeringuid kaasata:

1) energiatõhususse tehtavate investeeringute nõudluse aktiveerimine ja koondamine;

2) rahastamispakkumiste valiku suurendamine energiatõhususe, investeerimisriskide vähendamise ja refinantseerimisvõimaluste jaoks.

Esimene osa on seotud põhiteksti 2.–6. soovitusega ning teine osa 7.–12. soovitusega. **Esimene soovitus** luua energiatõhususe jaoks pikaajaline avaliku sektori rahastamistoetuse raamistik on täiendavate meetmete väljatöötamise eeltingimus, mille kaudu erainvesteeringuid rohkem kaasata ja energiatõhususe ärimudelit üldiselt veelgi soodustada.

Võttes arvesse praeguseid regulatiivseid ja juhtimisalaseid erinevusi liikmesriikide vahel ning nende erinevaid energiatõhususe rahastamise tavasid ja erasektori rahastamispakkumiste arengut energiatõhususe valdkonnas, tuleb käesolevas lisas esitatud soovitusi kohandada iga liikmesriigi konkreetse riikliku ja piirkondliku energiatõhusus- ja juhtimisraamistikuga.

Soovituse koostamiseks ja osana Euroopa energiatõhususe rahastamist käsitlevast ühisaruandest (hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas) tegi komisjon koos riikide ametiasutustega kindlaks ja hindas avaliku sektori rahastamiskavadest üle 400 kava, mis toetavad energiatõhususse investeerimist 27 ELi liikmesriigis, sealhulgas ELi kaasrahastatavad kavad ([1]). Ühisaruande kohaselt kasutavad liikmesriigid energiatõhususe toetamiseks peamiselt tagastamatut laadi rahastamiskavasid. Alternatiivlahendused, mis keskenduvad tagastatavat laadi rahastamiskavadele, võimaldavad erainvesteeringuid paremini ligi meelitada, kuid on vähem levinud. Ühisaruandes märgitakse, et 2030. aasta energiatõhususeesmärkide saavutamiseks vajalik investeeringumaht on 370 miljardit eurot aastas ajavahemikul 2021–2030 ning et prognoositud investeerimispuudujääk energiatõhususeesmärkide saavutamiseks on ligikaudu 170 miljardit eurot aastas. See on seotud asjaoluga, et ELi eelarvevahendid energiatõhususe valdkonnas on 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus võrreldes ajavahemikuga 2014–2020 suurenenud 491 %, st 26,5 miljardilt eurolt 156,6 miljardile eurole, kusjuures suurem osa sellest kasvust pärineb taaste- ja vastupidavusrahastust. Aruandes jõutakse järeldusele, et ELi ja liikmesriikide avaliku sektori eelarvevahendid energiatõhususe valdkonnas on väga olulised, kuid need suudavad katta vaid väikese osa (14,4 %) investeerimispuudujäägist. Seetõttu tuleks täielikult ära kasutada avaliku sektori vahendite kiirendavat mõju, suurendades nende vahendite tulemuslikkust ja tasuvust, et saavutada suurem energiasääst ning meelitada ligi rohkem erakapitali.

2. **ENERGIATÕHUSUSSE TEHTAVATE INVESTEERINGUTE NÕUDLUSE AKTIVEERIMINE JA KOONDAMINE**

Peamine samm erasektoripoolse rahastamise kaasamiseks energiatõhususse tehtavatesse investeeringutesse on investeerimisnõudluse aktiveerimine ja koondamine. Seepärast tuleb töötada välja tugevad investeerimisprojektid ja stimuleerida nõudlust energiatõhususe järele, et muuta sellised vahendid erainvestorite jaoks atraktiivsemaks. ELi liikmesriikidel on väga oluline osa energiatõhususse tehtavate investeeringute nõudluse aktiveerimisel ja koondamisel. Järgmine peatükk on seotud põhiteksti soovitustega 2–6.

2.1. **2. soovitus. Luua riiklik energiatõhususfond või samaväärne üksus või tugevdada olemasolevat struktuuri**

Eri rahastamisvõimaluste ning tehnilise ja rahalise abi koondamine riiklikku energiatõhususfondi või samaväärsesse vahendisse, näiteks riiklikesse tugipankadesse, on väga oluline, et toetada energiatõhususmeetmete rakendamist ja saavutada liikmesriikide panus ELi 2030. aasta energiatõhususeesmärkide saavutamisse. Selline fond võib aidata tõhustada riiklikku koordineerimist ja keskset rahastamistoetust, koondada energiatõhususe rahastamise alaseid eksperditeadmisi, aidata kombineerida eri rahastamiskavasid ja avaliku sektori rahalise toetuse allikaid ning koondada paremini investeerimisprojekte, ühtlustades tingimustele vastavuse, järelevalve ja kontrolli eeskirju.

([1]) Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Energiatõhususe rahastamine Euroopas – hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas ja hoonete energiatõhususe valdkonnas“ (COM(2026)118).

Riikliku energiatõhususfondi roll ELi energiatõhususeesmärkide saavutamisel on sätestatud energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artiklis 30 ([2]). Energiatõhususe direktiivi artiklis 30 on sätestatud ka võimalus täita osa energiatõhususnõuetest riiklikule energiatõhususfondile rahalise toetuse andmise kaudu ([3]).

2024. aasta seisuga oli 27 liikmesriigist 16-l olemas riiklik energiatõhususfond või samalaadne üksus ([4]). Need riiklikud rahastamisvahendid on aga rahastamise mahu ja antava rahastamistoetuse liigi poolest väga erinevad, paljud neist tunduvad olevat soikunud või alakasutatud.

Riikliku energiatõhususfondi või muu samalaadse fondi loomine või taaskäivitamine on oluline samm riikliku rahastamise raamistiku täiustamisel ja erainvesteeringute kaasamisel energiatõhususe valdkonda. Selline spetsiaalne üksus võib tõhustada rahastamisvahendite ja -mehhanismide koordineerimist ja koondamist, ühendades avaliku sektori vahendeid ja võttes kasutusele segarahastamislahendusi, kasutades konkreetsete investeeringute jaoks toetuste ja laenude kombineerimist. Lisaks võib selline fond tehniliste ja finantsteadmiste koondamise kaudu pakkuda tehnilist abi suuremahulistele energiatõhususprojektidele ja katsetada uuenduslikke energiatõhususe rahastamise lahendusi.

Üks peamisi takistusi energiatõhususe segarahastamise kasutuselevõtmisel on vähene koordineerimine toetusprogrammide ja rahastamisvahendite vahel, nagu soodsad laenud, riiklikud tagatised või muud riskide vähendamise lahendused. Toetused tõrjuvad sageli välja muud rahastamisvahendid, eriti kui tagastamatute ja tagasimakstavate toetusmehhanismide vahelised piirid ei ole selgelt kindlaks määratud. Vahendite ja oskusteabe koondamine ühte uude või juba olemasolevasse riiklikku üksusesse võib aidata eri rahastamisvõimalusi paremini koordineerida, ühtlustades sealhulgas meetmete tingimustele vastavuse hindamise ning saavutatud energiasäästu järelevalve ja kontrollimise eeskirju ja menetlusi. Paljudel juhtudel võib energiatõhususse investeerimise riikliku toetamise raamistike täiustamine ja lihtsustamine vähendada tehingukulusid, suurendada läbipaistvust ning pakkuda tööstuse sidusrühmadele ja finantseerimisasutustele pikaajalist nähtavust riigi energiatõhususturul, muutes seeläbi energiatõhususe ärimudeli atraktiivsemaks.

Peale selle võib energiatõhususe rahastamise alaste ekspertteadmiste koondamine riiklikku energiatõhususfondi suurendada energiatõhususse investeerimisega seotud andmete kogumise koordineerimist ja koostööd erasektori finantseerimisasutustega. Samuti võib see anda liikmesriikide ja Euroopa poliitikakujundajatele sihipärast tagasisidet energiatõhususse tehtavate investeeringute suurendamise kohta. Riikliku energiatõhususfondi koordineeriv ja teavet koguv roll toetab riigi tasandi partnerluste loomist avaliku sektori asutuste, finantseerimisasutuste ja energiatõhususe ettevõtete vahel, et paremini ühitada riiklikke stiimuleid ja toetuskavasid erasektori rahastamislahendustega. Sellised partnerlused võivad toimuda ka Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni ([5]) raames loodud riiklike keskuste kaudu.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed energiatõhususe rahastamise voogude ja rahastamisalaste eksperditeadmiste koondamise toetamiseks järgmised.

— **Hinnata energiatõhususe rahastamise kavade olukorda** riigis, et teha kindlaks, kas rahastamisvahendite suurem koondamine ja avaliku sektori rahastamistoetuse koordineerimine võib vähendada tehingukulusid, suurendades samal ajal energiatõhususse investeerimise atraktiivsust ja nähtavust erainvestorite jaoks.

([2]) Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 lõike 12 kohaselt on riiklik energiatõhususfond üksus, mis toetab energiatõhususmeetmete riiklikku rakendamist ja liikmesriikide panuseid ELi 2030. aasta energiatõhususeesmärkide saavutamisse.

([3]) Lisateave selle kohta, kuidas liikmesriigid saavad kasutada rahalise toetuse võimalust, on esitatud komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovituses energiatõhususe direktiivi (EL) 2023/1791 artikli 30 (milles käsitletakse riiklikke energiatõhususe fonde, rahastamist ja tehnilist tuge) ülevõtmise kohta (ELT C, C/2023/1553, 19.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1553/oj), (C/2023/1553), milles on esitatud täiendavad üksikasjad riiklike energiatõhususfondide loomise poliitikavariantide ja riiklikule energiatõhususfondile rahalise toetuse andmise võimaluste kohta, et täita osa energiatõhususkohustustest.

([4]) 16 liikmesriiki, kes on loonud riikliku energiatõhususfondi või samalaadse üksuse, on Bulgaaria, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Küpros, Leedu, Läti, Madalmaad, Malta, Portugal, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia ja Tšehhi.

([5]) Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsioon on komisjoni algatus, mis toob kokku ELi liikmesriigid, finantseerimisasutused ja asjaomased sidusrühmad, et määrata kindlaks konkreetsed meetmed energiatõhususe paremaks rahastamiseks erasektori poolt. Lisateave: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

— **Luua riiklik energiatõhususfond või samalaadne üksus või tugevdada olemasolevat struktuuri.** Fondile tuleks anda selged volitused energiatõhususe rahastamise kaasamiseks eri sektorites, sealhulgas olemasoleva elamufondi renoveerimiseks ja hoonete ümberkujundamiseks energiatõhusateks elamuprojektideks. Seda on võimalik saavutada, luues spetsiaalse struktuuri konkreetse volitusega investeeringute kaasamiseks energiatõhususse ning ELi ja riikide avaliku sektori rahastamistoetuse haldamiseks energiatõhususe valdkonnas – kas olemasolevate kapitaliinvesteeringuid edendavate asutuste raames või väljaspool neid. Liikmesriigid peaksid tagama, et struktuuris on olemas volituste tõhusaks täitmiseks vajalikud eksperditeadmised.

— **Määrata kindlaks riikliku energiatõhususfondi kapitaliseerimine**, tehes sellele ülesandeks rahastada pikaajalisi riiklikke energiatõhususprogramme, töötada välja segarahastamislahendused ning anda tehnilist abi energiatõhususe rahastamiseks. Fondi saab kapitaliseerida mitmesuguste vahenditega, mille hulgas on näiteks avaliku sektori eelarve ja ELi/liikmesriigi riiklikud toetusprogrammid, energiatõhususe pikaajalistest rahastamisvahenditest tulenevad nõuded, riiklike energiatõhususkohustuste süsteemide kohastest energiasäästusertifikaatide enampakkumistest saadud tulu, lubatud heitkoguse ühikud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames, kauplemine valgete sertifikaatidega või kapitaliturgude erasektori vahenditest rahastamise kasutamine, kandes näiteks energiasäästunõuded üle järelturul tegutsevatele institutsionaalsetele investoritele.

— **Suurendada riikliku energiatõhususfondi või samalaadse üksuse rolli** tehnilise abi osutamisel suuremahulistele investeerimisprojektidele, andmete kogumisel, energiatõhususturu ja energiatõhususse tehtavate investeeringute arengu hindamisel ning spetsialisti nõuannete andmisel rahastamisvahendite, uuenduslike rahastamislahenduste ja -poliitika kohta, sealhulgas Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni riiklike keskuste kaudu.

Edukad näited riiklikest energiatõhususfondidest on ALTUM ([6]) Lätis, mis koondab energiatõhususe rahastamise toetuse ja eksperditeadmised ühte olemasolevasse riiklikku üksusesse, ning Hispaania riiklik energiatõhususfond, ([7]) mis on loodud riiklike energiasäästukohustuste täitmiseks ja tegevuse laiendamiseks.

2.2. **3. soovitus. Laiendada pikaajalisi rahastamisvahendeid ja segarahastamislahendusi**

Euroopa energiatõhususe rahastamist käsitlevas aruandes uuris komisjon energiatõhususe rahastamise taset ELi 27 liikmesriigis ning hindas olemasolevaid ELi ja liikmesriikide rahastatavaid energiatõhususe rahastamise kavasid. Aastatel 2014–2024 ELi 27 liikmesriigis kindlaks tehtud 426st energiatõhususe rahastamise kavast kasutas vaid 25 % rahastamisvahendeid, sealhulgas segarahastamistoetust, mis ühendab toetused ja laenud üheks toiminguks. Ülejäänud 75 % olid tagastamatud kavad, nagu toetused ja maksuvähendused. Ainult vähestes liikmesriikides moodustasid rahastamisvahendid ja segarahastamislahendused üle 30 % energiatõhususega seotud avaliku sektori rahastamistoetusest.

Kuigi toetuspõhised kavad, maksuvähendused ja muud tagastamatu toetuse liigid ei takista tingimata erainvesteeringute kaasamist, on neil võrreldes rahastamisvahendite ja segarahastamislahendustega sageli väiksem võimendustegur ja suurem toetuste osakaal. See võib kaasa tuua erakapitali väljatõrjumise energiatõhususe rahastamisest. Lisaks võivad toetuste ja subsiidiumide programmid, mis sõltuvad suurel määral liikmesriikide fiskaalvõimekusest ja ELi eelarvest tehtavatest maksetest, tekitada lühiajaliste seisakute efekti, mis takistab eduka energiatõhususturu arengut. Peale selle ei võimenda toetuspõhised programmid ja maksuvähendused võrreldes rahastamisvahendite ja segarahastamislahendustega kapitaliturgude ja erainvestorite osalemist, vaid tuginevad sageli ainult toetusesaajate omavahenditest ja energiasäästust

([6]) ALTUM on Läti riigile kuuluv ettevõte, mis annab ettevõtetele ja leibkondadele juurdepääsu rahalistele vahenditele laenude, tagatiste ja riskikapitalifondidesse tehtavate investeeringute kaudu. Riiklike toetusprogrammide rakendamist rahastatakse nii ELi vahenditest, avaliku sektori vahenditest kui ka ALTUMi poolt rahvusvahelistelt institutsioonidelt ja kapitaliturgudelt kaasatud vahenditest. ALTUMil on oluline roll energiatõhususse investeerimise toetamisel, kuna see koondab üksikisikutele ja ettevõtetele suunatud rahastamistoetuse, mis on mõeldud nii hoonete kui tööstuse energiatõhususe jaoks, võimaldades kombineeritud toetust, mis koosneb toetusprogrammidest, soodsatest laenudest, riiklikest tagatistest ja tehnilisest abist. Lisateave: https://www.altum.lv/en/.

([7]) Hispaania riiklik energiatõhususfond (FNEE) rahastab riiklikke energiatõhususe valdkonna algatusi vastavalt energiatõhususe direktiivi artiklile 30. 2014. aastal asutatud FNEE-d haldab Energiavarustuse Mitmekesistamise ja Säästmise Instituut (IDAE) rohepöörde ja demograafiliste väljakutsete ministeeriumi nimel. FNEE pakub majanduslikku ja rahalist toetust, tehnilist abi, koolitust ja teavet, et suurendada energiatõhusust eri sektorites ja nende panust energiatõhususe direktiivi artikli 8 kohase riikliku energiasäästu eesmärgi saavutamisse. FNEE on osa Hispaania riiklikust energiatõhususkohustuste süsteemist, mille kohaselt määratakse kohustatud isikutele (gaasi- ja elektrienergia turustamisega tegelevad ettevõtted, naftasaaduste hulgimüüjad ja veeldatud naftagaasi hulgimüüjad) igaaastased riiklikud energiasäästukohustused. Nende kohustuste täitmiseks peavad kohustatud isikud maksma FNEE-le minimaalset igaaastast rahalist toetust. Ülejäänud kohustusi saab täita energiasäästusertifikaatide vabatahtliku omandamise või täiendava rahalise panuse kaudu fondi. Lisateave: https://www.idae.es/ayudas-y-financiacion/fondo-nacional-de-eficiencia-energetica.

tulenevale erasektori kaasrahastamisele. Paradoksaalsel moel takistab tagastamatu rahastamise vorm nende juurdepääsu, kellel puuduvad piisavad omavahendid ettenähtud kaasrahastamise katmiseks, või maksuvähenduskavade puhul nende juurdepääsu, kellel ei ole kava kasutamiseks piisavalt suurt maksustatavat tulu. Sellel võib olla pärssiv mõju eelarvepoliitikale, sest juurdepääs avaliku sektori toetustele suureneb koos maksustatava tulu kasvuga.

Samas takistavad energiatõhususse investeerimist sageli kõrge riskitase ja raskused rahastamisele juurdepääsul. See võib juhtuda teatavate turusegmentide puhul (näiteks väikese sissetulekuga leibkonnad, korterelamud või VKEd), või ulatuslikumate energiasäästu investeeringute või uu tehnoloogia kasutuselevõtu korral. Toetuste kasutamine koos laenudega ja muude riskivähendamismeetmetega, nagu riiklikud tagatised, võib vähendada sellega seotud riske.

Seetõttu peaksid liikmesriigid, et meelitada energiatõhususe valdkonda ligi rohkem erakapitali ja tagada samal ajal laialdane juurdepääs pikaajalisele rahalisele toetusele, **võtma ulatuslikult kasutusele rahastamisvahendid, eelkõige suuremahulised segarahastamiskavad, mis kombineerivad toetusi ja rahastamisvahendeid (sealhulgas laenud ja riiklikud tagatised)**. Seda on võimalik saavutada, luues pikaajalised riiklikud rahastamisvahendid energiatõhususe valdkonnas, mis pakuvad pikaajalisi rahastamisvõimalusi, sealhulgas rakendades käibefonde ja kohandades toetusi vastavalt sihtrühma kuuluvate abisaajate vajadustele.

Pikaajaliste rahastamisvahendite suuremahuline loomine võimaldab ka koostööd turuosalistega (finantseerimisasutused, energiateenuse ettevõtjad, kolmanda isiku poolt rahastamise pakkujad ja projektiarendajad), pakkudes stabiilset ja pikaajalist väljavaadet avaliku ja erasektori panuste maksimaalseks kombineerimiseks. Need vahendid peaksid olema kättesaadavad eri sektoritele ja võivad toimida käibefondidena, mida regulaarselt refinantseeritakse riigi vahenditest.

Neid vahendeid tuleks kombineerida ka spetsiaalse tehnilise abi toetusega, et välja töötada konkreetsed energiatõhususe finantsvahendid, kasutades ära erasektori finantseerimisasutuste ja energiateenuse ettevõtjate osalemist ning uuenduslikke rahastamislahendusi, nagu energiatõhususlepingud ja energiatõhusus kui teenus.

Energiatõhususe rahastamise vahendite tõhusaks suurendamiseks tuleks tagasimakstavad ja soodsad laenud ning riiklikud tagatised kombineerida spetsiaalse toetusega, mis on kohandatud konkreetsetele kriteeriumidele, nagu energiatõhususe suurendamise ulatus, elanikkonna sihtrühm või käsitletava vara liik (nt halvima energiatõhususega hooned ja korterelamute renoveerimine). Esmane eesmärk peaks olema luua kombineeritud rahastamislahendused, mis võimendavad avaliku sektori toetusi, et tagada juurdepääs rahastamisele ja vähendada ulatuslikumate investeeringute riske. Riiklikud energiatõhususfondid või samalaadsed üksused sobivad hästi selliste pikaajaliste rahastamisvahendite kasutuselevõtmiseks, ühendades laenud või tagatised toetuskomponentidega üheks energiatõhususmeetmeks

Näiteks ühtekuuluvuspoliitika fondide raames on komisjon ja Euroopa Investeerimispanga nõustamisteenuste platvorm *fi-compass* ([8]) töötanud välja toetuskomponendiga energiatõhususe rahastamise vahendi tõendatud mudeli, mille puhul rahastamisvahendit rakendav üksus annab nii rahastamisvahendi laenu- kui ka toetuskomponenti.

Laene, tagatisi, toetusi ja tehnilist abi kombineerivate rahastamisvahendite üks peamine lisaväärtus on nende käibefondi potentsiaal ja pikaajaline perspektiiv. Selliste rahastamisvahendite laialdasem kasutamine tagab stabiilsuse ja prognoositavuse, mis toetab jõudsalt edeneva energiatõhususturu arengut. See võimaldab rahastamisvahendeid haldaval finantseerimisasutusel reinvesteerida tagasimakstav summa (millest on maha arvatud toetused ja muud riskivähendamismeetmed) uutesse energiatõhususse tehtavatesse investeeringutesse. Kuigi rahastamisvahendeid finantseeriv riiklik fond vajab perioodilist rekapitaliseerimist, saab sellest pidevalt uuesti investeerida uutesse energiatõhususmeetmetesse, mis teeb käibefondidest hea mudeli erainvesteeringute kaasamiseks.

Seda arvesse võttes on energiatõhususe rahastamise vahendite ja segarahastamislahenduste kasutuselevõtmise põhimeetmed järgmised.

Suurendada märkimisväärselt avaliku sektori rahastamisvahendite kasutamist energiatõhususse tehtavate investeeringute rahastamiseks riikliku rahastamise raamistiku ja riikliku energiatõhususfondi või samaväärse vahendi raames, et pakkuda riiklikule energiatõhususe väärtusahelale ja võimalikele abisaajatele pikaajalist investeerimisväljavaadet.

([8]) Platvormi *fi-compass* toetuskomponendiga energiatõhususe rahastamise vahendi mudel (mai 2022): https://www.fi-compass.eu/library/how-to/model-financial-instrument-grant-component-support-energy-efficiency.

Luua segarahastamislahendused, ühendades laenud, riiklikud tagatised ja toetused üheks toiminguks. Vähendada takistusi energiatõhususe rahastamise toetusele juurdepääsu saamisel, luues toetuskomponendiga rahastamisvahendid või võimaldades kombineerida eri rahastamisvõimalusi, mis pakuvad laene, riiklikke tagatisi ja toetust samale energiatõhususse tehtavale investeeringule.

Kohandada kombineeritud toetusi, et vähendada riski ja takistusi rahastamisele juurdepääsu saamisel, tuginedes sellistele teguritele nagu leibkonna sissetulek, sihtvarade väärtus või investeeringu suurus. Näiteks võib kombineeritud toetuste mahtu suurendada selliste investeeringute puhul, mis on suunatud väikese sissetulekuga ja vähekaitstud leibkondadele, halvima energiatõhususega hoonetele, mikroettevõtjatele ja VKEdele, või selliste investeeringute puhul, mille eesmärk on halvima energiatõhususega hoonete tervikrekonstrueerimine või ulatuslikud energiatõhususse investeerimise programmid, mis toovad kaasa märkimisväärse energiasäästu.

Võimendada kombineeritud toetuskomponendiga energiatõhususe rahastamise vahendeid kui käibefonde. Teha esialgne avaliku sektori kapitalisüst ja võimaldada rahastamisasutusel reinvesteerida tagasimaksed järgmistesse energiatõhususmeetmetesse väikese või nullilähedase lisakuluga avaliku sektori eelarves, mis annab rahastamisvahendile pikaajalise perspektiivi.

Toetada konkreetsete energiatõhususe finantsvahendite väljatöötamist, mis võimendaksid koostööd energiateenuse ettevõtjate turu, finantseerimisasutuste ja suurte varade omanike, näiteks avaliku sektori asutuste, avaliku sektori ettevõtete, sealhulgas sotsiaaleluruumide pakkujate, ja suurte kinnisvaraettevõtjate vahel.

Vaadata läbi olemasolev riikliku rahastamise raamistik ning võimaldada eri rahastamisvoogudest pärit toetuste, laenude ja riiklike tagatiste kombineerimist üheks energiatõhususse tehtavaks investeeringuks. See kõrvaldab olemasolevad takistused rahastamisel, nagu eri tingimustele vastavuse ja maksete eeskirjad või puudulik sisemine koordineerimine energiatõhususe rahastamise toetuse programmide elluviimisel.

Maksimeerida ELi eelarvevahendite ja programmide kasutamist rahastamisvahendite ulatuslikuks kasutuselevõtmiseks. Kaaluda selleks kliimameetmete sotsiaalfondi ja ELi heitkogustega kauplemise süsteemist (nii olemasolev HKS1 kui ka tulevane HKS2) saadavate riigi tulude kasutamist.

2.3. **4. soovitus. Võtta kasutusele projektiarendusabi rahastud ja toetada energiatõhususprojektides osalevate energiavahendajate arendamist**

Peamine takistus erakapitalil põhinevate investeeringute ligimeelitamisel energiatõhususe valdkonda on sageli investeerimisprojekti vähene atraktiivsus. Energiatõhususse investeerimise suhteliselt väike maht ja killustatus muudavad need võrreldes muude investeeringutega erainvestorite jaoks keerulisemaks ja vähem atraktiivseks.

Erakapitalil põhinevate investeeringute edasiseks võimendamiseks on oluline tegeleda investeerimisnõudlusega ja parandada energiatõhususse investeerimise projekti kvaliteeti. Liikmesriigid peaksid toetama i) tehnilise abi kasutuselevõtmist selliste rahastamisvahendite kavandamiseks, mis koondavad väikesemahulisi energiatõhususprojekte ja hoonete energiatõhusaks renoveerimist, ning ii) spetsiaalse projektiarendusabi kasutuselevõtmist, et aidata varade omanikel, kohalikel ametiasutustel, avaliku sektori ettevõtetel, ärikinnisvaral ja ettevõtjatel kavandada suuremahulisi investeerimisprojekte.

Tehnilise abi keskse haldamise abil on võimalik suurel määral koondada energiatõhususse tehtavaid investeeringuid ja ühtlustada nende energia- ja finantstulemustega seotud konkreetsete andmete kogumist. See võib muuta energiatõhususprojektid erainvestorite jaoks atraktiivsemaks ning samuti stimuleeriks see refinantseerimist ja väärtpaberistamist järelturul.

Erakapitali ligimeelitamisel on oluline roll projektide kavandamise ja tehnilise abi keskuste mainel, mis annab erainvestoritele rohkem kindlustunnet energiatõhususe investeeringute krediidivõimelisuse suhtes. Need keskused koos nõustamist pakkuvate ühtsete kontaktpunktidega võivad energiatõhususse investeerimist kohalikul tasandil reklaamida, mis aitaks tegeleda vähese investeerimisnõudluse algpõhjustega. Need võivad teha koostööd avaliku sektori asutuste ja kohalike ettevõtetega, et tutvustada energiatõhususse tehtavate investeeringute rahastamist ja eri rahastamisvõimaluste ühendamise võimalust konkreetseteks investeeringuteks. Samuti võivad need aidata ületada erainvestorite tajutavaid investeerimisriske energiatõhususprojektide kaasrahastamisel tänu tehnilise abi keskuse usaldusele ja mainele projekti ettevalmistamise etapis. Riigi tasandil võivad spetsialiseeritud energiatõhususe rahastamise asutused, nagu riiklikud energiatõhususfondid või samalaadsed asutused, etendada olulist osa investeerimisprojektide krediidireitingu tõstmisel, investorite usalduse suurendamisel ning piiriüleste ja spetsialiseerunud investorite ligimeelitamisel.

Tehnilise abi ja projektiarendusabi rahastute keskset rolli on mainitud ka energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 lõikes 2, milles on ette nähtud, et komisjon abistaks liikmesriike selliste projektiarendusabi rahastute loomisel, mis võimaldavad laiendada energiatõhususse investeerimise projekti mahtu ning suurendada erainvestorite usaldust energiatõhususse investeerimise vastu ja muuta see atraktiivsemaks. Komisjon pakub sellist toetust järgmiste meetmete kaudu:

Euroopa kohaliku energiaabi fond (ELENA), ([9]) mida komisjoni nimel rakendab Euroopa Investeerimispank ja mis hõlmab toetust liikmesriikidele nende **tehnilise abi keskuste loomiseks riigi ja piirkonna tasandil, tuginedes ELENA mudelile**;

Programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogramm, mis pakub tehnilist projektiarendusabi avaliku ja erasektori projektiarendajatele, et luua tehnilisi, majanduslikke ja õiguslikke eksperditeadmisi kestlike suuremahuliste energiainvesteeringute projektide käivitamiseks.

Cohesion for Transitions **(C4T)** ([10]) pakub eksperdituge ELi liikmesriikidele, piirkondadele ja kohalikele ametiasutustele, aidates neil rakendada ühtekuuluvuspoliitika investeeringuid poliitikaeesmärgi 2 raames, sealhulgas energiatõhususse tehtavaid investeeringuid. Tugiteenused hõlmavad strateegiate väljatöötamist, järelevalve parandamist, sidusrühmade kaasamist, rahastamisvõimaluste kindlakstegemist, projektikonkursside ettevalmistamise toetamist ja suutlikkuse suurendamist.

Platvorm fi-compass ([11]) pakub korraldusasutustele tehnilist abi teostatavusuuringuteks, eelhindamisteks, juhtumiuuringuteks ja muudeks rahastamisvahendite loomiseks vajalikeks ettevalmistustöödeks.

InvestEU nõustamiskeskus ([12]) ja sellised **algatused nagu JASPERS** ([13]) pakuvad tehnilist abi (avaliku ja erasektori) projektiarendajatele, aidates neil arendada pangakõlblikke renoveerimisprojekte.

Samuti **võivad kodude renoveerimise ja VKEde energiatõhususe ühtsed kontaktpunktid mängida olulist rolli energiatõhususse investeerimise nõudluse suurendamisel**. Nendes pakutakse tehnilist, haldus- ja finantsnõustamist üksikisikutele ja ettevõtetele, aidates neil koostada energiatõhususe investeerimisprojekte, eelkõige hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks. Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 22 lõike 6 ja hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 18 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid looma ühtsed kontaktpunktid, et toetada lõpptarbijaid ja -kasutajaid, eelkõige leibkondi, avaliku sektori asutusi, VKEsid ja mikroettevõtjaid energiatõhususe ja hoonete energiatõhusaks renoveerimise projektide elluviimisel. Selleks et liikmesriike selles küsimuses toetada, avaldab komisjon soovituse koos praktiliste suunistega ühtsete kontaktpunktide loomise ja käitamise kohta ([14]).

Seda arvesse võttes on põhimeetmed, millega edendatakse projektiarendusabi kasutamist investeerimisprojekti käivitamiseks, järgmised.

— **Luua riiklikud tehnilise abi ja projektiarendusabi rahastud või stimuleerida olemasolevaid**, et toetada energiatõhususse tehtavate investeeringute arendamist, täiustada investeerimisprojekte ja suurendada kapitaliturgude usaldust energiatõhususe vastu. Liikmesriigid võivad luua sellised mehhanismid oma riiklikes energiatõhususfondides või samalaadsetes üksustes, et arendada energiatõhususse tehtavaid suuremahulisi investeeringuid ja rahastamisvahendeid ja/või spetsiaalseid finantsvahendeid, mis koondavad suure hulga väikesemahulisi, näiteks hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks tehtavaid investeeringuid.

— **Kasutada komisjoni soovitust, mis sisaldab praktilisi suuniseid ühtsete kontaktpunktide loomise ja käitamise kohta – nõustamis- ja abiteenused kodude renoveerimiseks, mikroettevõtjatele ja VKEdele**, et tagada kodanikele ja ettevõtjatele pidev toetus ja sihtotstarbeline abi energiatõhususprojektide väljatöötamisel ja rakendamisel.

— **Maksimeerida ELi tasandi toetuse kasutamist, näiteks ELENA fondi** ([15])**ja programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammi kaudu**, et luua riiklikud tehnilise abi keskused, toetada projektiarendusabi ja töötada välja energiatõhususe rahastamise kavad, mis koondavad mitmeid väikesemahulisi projekte.

([9]) ELENA annab toetusi energiasäästu investeerimisprogrammide ettevalmistamiseks. See katab kuni 90 % ettevalmistuskuludest. Toetused on tavaliselt suurusjärgus 1–3 miljonit eurot ja nende eesmärk on toetada investeeringut ettevalmistavat töörühma. Toetus hõlmab projektijuhtimist, teostatavusuuringuid, tehnilisi uuringuid / energiaauditeid, õigusabi projekti tasandil, hankemenetluste ettevalmistamist, koondamist, toetuste ja rahastamise taotlemist ning muud ettevalmistustegevust.

([10]) Inforegio – C4T GROUNDWORK taotlus – tehniline abi ühtekuuluvuspoliitika investeeringuteks.

([11]) fi-compass | Rahastamisvahendid, mis on hõlmatud ELi eelarve jagatud täitmisega.

([12]) InvestEU nõustamiskeskus – avaleht.

([13]) JASPERS – Ühisabi projektide toetamiseks Euroopa piirkondades.

([14]) Komisjoni soovitus praktiliste suunistega energiatõhususe ja hoonete energiatõhususe ühtsete kontaktpunktide teenuste kohta (C(2026)1523).

([15]) Näiteks ELENA projektid GROWS ja BOS4EE. Vt https://www.eib.org/files/elena/76-project-factsheet-green-revolution-of-wealth-in-salento-grows.pdf ja https://www.eib.org/files/elena/135-project-factsheet-bos4ee.pdf.

2.4. **5. soovitus. Osaleda ennetavalt Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsioonis, et edendada tihedamat ja tõhusat koostööd finantseerimisasutustega**

Energiatõhususe rahastamise väärtusahela piiratud koordineerimine avaliku sektori asutuste, finantseerimisasutuste, energiateenuse ettevõtjate ja energiatõhusa tehnoloogia pakkujate vahel on peamine takistus erainvesteeringute kaasamisel energiatõhususe valdkonnas. Viimastel aastatel on komisjon toetanud mitmesuguseid algatusi selle koordineerimislünga täitmiseks, sealhulgas säästva energia investeeringute foorumi ja programmi „Horisont 2020“ ning programmi LIFE puhtale energiale ülemineku programmide raames, millest rahastati riikliku rahastamise ümarlauaprojekte.

Nende jõupingutuste ühendamiseks ja ühise koostööraamistiku loomiseks on Euroopa Komisjon loonud **Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni** ([16]). Koalitsiooni eesmärk on edendada soodsat turukeskkonda, mis suurendab energiatõhususse investeerimist, kaasab erasektori rahastamist ja finantseerimisasutusi. Koalitsioon teeb koostööd finantseerimisasutuste ja muude turuosalistega, et kasutada tõhusalt ELi ja liikmesriikide eelarvevahendeid, hõlbustades energiatõhususe rahastamise vahendite rakendamist ja toimides erainvesteeringute kaasamise katalüsaatorina. Koalitsioon võttis 2025. aasta tööprogrammi vastu oma esimesel täiskogul 20. mail 2025 ([17]).

Koalitsiooni operatiivseks haruks on liikmesriikides loodavad riiklikud keskused. Nende keskuste eesmärgid ja tegevuse määravad kindlaks riigi ametiasutused. Eesmärk on luua koostoime riikliku rahastamise tavade ning energiatõhususe ja energiateenuste sektori vahel, et parandada energiatõhususe rahastamise tavasid ja soodustada erainvesteeringuid.

Praegu jäetakse energiatõhusus sageli konkreetse prioriteedina tähelepanuta ja seda käsitletakse osana laiemast kestliku rahanduse kontseptsioonist. Palju võimalusi investeerida võimalikesse energiasäästuprojektidesse jääb sageli kasutamata finantseerimisasutuste, ettevõtete teabevahetuse ja hoolsuskohustuse protsesside läbipaistmatuse tõttu. Õigusraamistikud, nagu ELi taksonoomia, on seadnud kestlikkuse üheks oma eesmärgiks, kuid rahastamis- ja investeerimissektorit pärsib väike nõudlus, projektide keerukus ja standardimise puudumine energiatõhususe valdkonnas.

Koalitsiooni eesmärk on tugevdada koostööd finantseerimisasutustega, et seada prioriteediks energiatõhususse investeerimine. Koostöö peaks keskenduma regulatiivsete ja rahaliste takistuste kõrvaldamisele, et suurendada erainvesteeringuid energiatõhususse. Samuti peaks see julgustama finantseerimisasutusi pakkuma kohandatud finantstooteid, nagu energiatõhususega seotud hüpoteeklaenud ja renoveerimislaenud, mis toovad esile energiasäästu eelised.

Kommertspangad võivad saada kasu energiatõhususturul olulisema rolli täitmisest, tagades juurdepääsu laialdaselt kättesaadavatele ja mittediskrimineerivatele energiatõhususega seotud laenutoodetele, mille puhul võetakse krediidiriski hindamisel arvesse energiasäästu potentsiaali. Kasutades ära suhteid eraklientidega, saavad pangad laiendada oma energiatõhususpakkumisi. Mõned pangad on juba loonud energiatõhususe krediidiliinid, mida sageli toetavad sellised asutused nagu Euroopa Investeerimispank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank või riiklikud tugipangad. Siiski on vaja finantseerimisasutusi rohkem kaasata, et leevendada tajutavaid riske ja vähendada tehingukulusid. Seda on võimalik saavutada, arendades asutusesisest oskusteavet, luues spetsiaalseid tooteid, milles võetakse arvesse energiasäästust saadavat kasu, ning standardides projektide hindamisi ja laenuprotsesse, et teenida paremini energiatõhususturgu.

Nii ELi tasandi kui ka mitme liikmesriigi avaliku sektori asutused pakuvad tagatisvahendeid, avaliku sektori tagatud krediidiliine ja tehnilist abi, et aidata kommertspankadel vähendada tehingukulusid, vähendada energiatõhususse investeerimise riske ning toetada väiksemate projektide koondamist rahastamiseks rohevõlakirjade kaudu.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed, millega edendada tihedat koostööd riigi ametiasutuste ja finantseerimisasutuste vahel energiatõhususe rahastamise valdkonnas, järgmised.

Osaleda aktiivselt Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsioonis ja innustada riiklikke keskusi määrama kindlaks konkreetsed meetmed, millega edendatakse energiatõhususe rahastamise lahendusi ja strateegiaid erainvesteeringute kaasamiseks.

([16]) Euroopa energiatõhususe koalitsioon loodi 2023. aasta detsembris komisjoni ja liikmesriikide ühisavaldusega. Koalitsioon tugineb 2013. aastal loodud energiatõhususe finantseerimisasutuste rühma (EEFIG) tulemustele. Lisateave: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

([17]) Euroopa energiatõhususe koalitsioon, tegevusulatus ja volitused, esimese tegevusaasta tööprogramm. Kättesaadav siin: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

Teha koostööd energiatõhususe rahastamise ELi raamistiku parandamiseks, sealhulgas i) tõhustades ELi ja riiklikke programme ja rahastamisvahendeid, et paremini toetada erainvesteeringute suurendamist, ning ii) parandades finantsvaldkonna õigusraamistikku, et julgustada finantseerimisasutusi investeerima energiatõhususse.

Luua partnerlusi, et aidata kommertspankadel paremini võimendada energiatõhususse investeerimisega kaasnevat rahalist kasu, näiteks energiakulude kokkuhoid ja varade väärtuste suurenemine osana krediidiriski hindamistest. See hõlmab sihtotstarbelise tehnilise abi osutamist finantseerimisasutustele, mis haldavad avaliku sektori tagatud energiatõhususe rahastamise vahendeid.

Toetada ja julgustada finantseerimisasutusi pakkuma kliendisõbralikke rahastamisvõimalusi energiatõhususprojektidele, kasutades olemasolevat avaliku sektori rahastamistoetust ning tagades laialdase ja mittediskrimineeriva juurdepääsu energiatõhususega seotud laenutoodetele.

2.5. **6. soovitus. Kasutada parimal viisil ära maksusoodustusi, et kaasata energiatõhususse tehtavaid erainvesteeringuid**

Kliima- ja energiavaldkonna fiskaalvahendid, nagu energiasäästukohustused, süsinikumaksud ja sõidukimaksud, võivad hoolikalt kavandatuna toetada riiklikke energiatõhususe rahastamise strateegiaid, stimuleerida käitumisharjumuste muutmist ning soodustada energiasüsteemi ümberkujundamist ja energiatõhususse investeerimist.

Maksusüsteemil ja maksusoodustustel võib olla oluline roll energiatõhususse investeerimise soodustamisel, kehtestades rahalisi soodustusi ja karistusi. Rohepöörde ja energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks kasutatakse üha enam makse ja kasulikke maksusoodustusi, kuid endiselt on probleemiks tasakaalu leidmine nende tulemuslikkuse ja laiema poliitilise mõju vahel. Kahjulikud maksusoodustused ja -meetmed võivad negatiivselt mõjutada energiatõhususse investeerimist, näiteks kinnistada fossiilkütustel põhinevaid ja vähese energiatõhususega tehnoloogiat, pärssida energiatarbimise vähendamist või vähendada energiatõhususe suurendamisega kaasnevat majanduslikku kasu.

Energiatõhususe tavapärased maksusoodustused hõlmavad maksuvähendusi (maksustatava tulu vähendamine) või üksikisiku- või äriühingu tulumaksu vähendusi (maksukoormuse vähendamist) üksikisikutele või ettevõtetele, kes investeerivad energiatõhususe suurendamisse või omandavad tõhusa energiatehnoloogia. Kuigi maksusoodustused ja -vähendused on ettevõtlussektorile kasulikud, võivad need olla vähem atraktiivsed eraisikutele, eelkõige väikese sissetulekuga kodanikele, kuna nende maksukohustused võivad olla liiga väikesed, et sellistest soodustustest sisuliselt kasu saada.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed maksusoodustuste parimaks kasutamiseks, et kaasata energiatõhususse tehtavad investeeringud, järgmised.

— **Suurendada fiskaalvahendite kasutamist energiasüsteemi ümberkujundamise ja energiatõhususe stimuleerimiseks**, võimendades riikide eelarvepoliitilist vastutust, et luua soodne keskkond energiatõhususse investeerimiseks.

— **Kaotada maksumeetmed ja toetused, mis pärsivad investeerimist energiatõhususe suurendamisse**, näiteks sellised, mis kinnistavad fossiilkütustel põhinevat ja vähese energiatõhususega tehnoloogiat, või mis vähendavad suurema maksukoormuse tõttu energiatõhususe suurendamisega kaasnevat majanduslikku kasu.

— **Võtta kasutusele positiivsed maksusoodustused ja -meetmed energiatõhususse tehtavate investeeringute kaasamiseks**, eelkõige ettevõtlussektori ja töötleva tööstuse poolt energiatõhususse tehtavate investeeringute toetamiseks maksusoodustuste ja -vähenduste kaudu.

3. SUURENDADA RAHASTAMISPAKKUMISTE VALIKUT ENERGIATÕHUSUSE, INVESTEERIMISRISKIDE VÄHENDAMISE JA REFINANTSEERIMISVÕIMALUSTE JAOKS

Erakapitali kaasamiseks energiatõhususse tehtavatesse investeeringutesse on väga oluline muuta erasektori poolt pakutavad energiatõhususe valdkonna rahastamise võimalused kodanike ja ettevõtjate jaoks atraktiivsemaks. Selleks et suurendada energiatõhususse tehtavate erakapitalil põhinevate investeeringute atraktiivsust, on oluline tegeleda turu liigse killustatuse ja investeerimisprojektide vähese standardimisega ning parandada investeerimisprojektide ja -portfellide koondamist, et suurendada skaleeritavuse ja korratavuse võimalusi. Liikmesriikide ametiasutustel võib olla oluline roll turu stimuleerimisel, et töötada välja ja võtta kasutusele mitmesuguseid erasektori poolt pakutavaid energiatõhususe rahastamise tooteid ja teenuseid, muutes energiatõhususse investeerimise kodanike ja ettevõtete jaoks majanduslikult atraktiivsemaks ja vähem koormavaks. Kui omavahendid/energiasääst välja arvata, saab energiatõhusust rahastada erakapitalist kas krediidilepingute (tagatud või tagamata laenud) või teenuslepingute ja kolmanda isiku poolt rahastamise kaudu, eelkõige energiatõhususteenuste ja energiaseadmete liisimise kaudu.

Energiatõhususe valdkonnas erasektoripoolse rahastamise maksimaalseks kaasamiseks on vaja suurendada finantseerimisasutuste ja kolmandast isikust investorite võimalusi investeerida kapitaliressursse energiatõhususse ning võimaldada kodanikel ja ettevõtetel täita vajalikud usaldatavusnõuded, et saada juurdepääs erasektoripoolsele rahastamisele oma projektide rahastamiseks. Selle saavutamiseks on võimalik vähendada energiatõhususse tehtavate investeeringutega seotud riski, suurendada kodanike ja ettevõtete laenuvõimet ning parandada energiatõhususse investeerijate refinantseerimistingimusi. Järgmine peatükk on seotud põhiteksti 7–12. soovitusega.

3.1. **7. soovitus. Edendada sihtotstarbeliste energiatõhususega seotud laenutoodete väljatöötamist ja kasutuselevõttu ning erasektoripoolset rahastamist krediidilepingute kaudu**

Selleks et suurendada erakapitali osakaalu energiatõhususse tehtavates investeeringutes, on oluline, et liikmesriikide ametiasutused toetaksid finantseerimisasutusi turu arendamisel ja sihtotstarbeliste energiatõhususega seotud laenutoodete kasutuselevõtu edendamisel. Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 lõike 3 kohaselt võtavad **liikmesriigid vastu meetmed, millega edendatakse energiatõhususega seotud laenutooteid, nagu rohelised hüpoteeklaenud ja rohelaenud ning tagavad, et finantseerimisasutused pakuvad neid laialdaselt ja mittediskrimineerivalt ning nii, et need oleksid tarbijatele nähtavad ja kättesaadavad** ([18]).

Energiatõhususega seotud laenutooted on laenud, mis katavad energiatõhususmeetmete esialgsed investeerimiskulud, aidates üle saada rahanappusest tingitud takistustest. Need tooted hõlmavad energiatõhususmeetmete jaoks mõeldud standardlaene, energiatõhususega seotud hüpoteeklaene, rohelisi tarbimislaene ja renoveerimislaene. Neid võib kombineerida riiklike stiimulitega investeeringute kaasrahastamiseks, intressimäärade vähendamiseks ja laenuvõtjate krediidireitingu tõstmiseks.

Energiatõhususega seotud laene saab anda 1) krediidiliinide kaudu, mida pangad või muud finantseerimisasutused pakuvad energiatõhususmeetmete rahastamiseks, ning 2) sihtotstarbeliste fondide kaudu, mille konkreetne volitus on investeerida energiatõhususe meetmetesse, keskendudes sageli konkreetsetele sektoritele, näiteks hoonetele või tööstusele. Mitmed kommertspangad ELis pakuvad rohelisi tarbimislaene ja rohelisi hüpoteeklaene ning neil on strateegiad ja eesmärgid valitud rohelaenuportfellide jaoks. Euroopa Pangandusjärelevalve andmetel moodustavad rohelaenud praegu siiski vaid väikese osa krediidiasutuste kogubilansist, keskmiselt 4,5 % kõigist laenudest ([19]). Rohelaenude osakaal on veidi suurem kodumajapidamiste portfellides (11 %) ning väiksem mittejaemüügisektori VKEde ja finantssektoriväliste äriühingute ([20]) segmentides (ligikaudu 2 %). Krediidiasutused kasutavad rohelaenude määratlemiseks mitut võimalust, sealhulgas sisestandardeid, ELi taksonoomiat, laenuturu liidu (Loan Market Association) rohelaenude põhimõtteid ja energiatõhususega seotud hüpoteeklaenu märgist, mis on välja töötatud energiatõhususega seotud hüpoteeklaenude algatuse raames ([21]).

ELi liikmesriigid peaksid selgitama välja hoonete energiatõhususe rahastamise kavade **parima tava ja saadud kogemused** ning neid kasutama ja laiendama. ELi kõige edukamad programmid ([22]) on tuginenud olemasolevatele hüpoteeklaenude kavadele ja kombineerinud neid tugevate maksusoodustuste või toetustega energiatõhususe suurendamiseks. Need kavad on kättesaadavad hooneomanikele, kes on juba otsustanud investeerida, ning tagavad, et nende investeerimisotsus hõlmab energiatõhususe suurendamist.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed energiatõhususega seotud laenude kasutuselevõtu edendamiseks järgmised.

— **Toetada finantseerimisasutusi energiatõhususega seotud laenutoodete väljatöötamisel, suurendades energiatõhususega seotud sihtotstarbelist erasektoripoolset rahastamist.** Selle saavutamiseks võib kasutada organisatsioonilisi struktuure lisateenuste pakkumiseks, näiteks nõustamis- ja abiteenused, mis toetavad energiatõhususe rohelaenudega seotud nõudeid ja võimalusi ([23]). Lisaks sellele tuleks anda finantseerimisasutustele toetust laenutoodete valiku laiendamiseks, näiteks riskivähendamisvahendite kaudu, nagu laenutagatised, projektiarendustoetus ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad / teavituskampaaniad.

([18]) Lisateave energiatõhususe direktiivi artikli 30 lõike 3 nõuete kohta on esitatud komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitusest (C/2023/1553).

([19]) Euroopa Pangandusjärelevalve aruanne: vastuseks Euroopa Komisjoni nõuandetaotlusele rohelaenude ja roheliste hüpoteeklaenude kohta (detsember 2023). Lisateabe saamiseks tutvuge Euroopa Pangandusjärelevalve aruandega: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2023-12/e7bcc22e-7fc2-4ca9-b50d-b6e922f99513/EBA%20report%20on%20green%20loans%20and%20mortgages_0.pdf.

([20]) Finantssektorivälised äriühingud.

([21]) https://energyefficientmortgages.eu/, programmi „Horisont 2020“ ja programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammi raames rahastatud projektid.

([22]) EEFIG (2021), „The evolution of financing practices for energy efficiency in buildings, SME's and in industry“ (Hoonete, VKEde ja tööstussektori energiatõhususe rahastamise tavade areng).

([23]) Näiteid Belgia, Eesti, Saksamaa ja Kreeka rohelaenudest võib leida Euroopa Pangandusjärelevalve aruandest (detsember 2023).

— **Luua vahendid avaliku sektori rohelaenude jaoks või tugevdada olemasolevaid vahendeid.** Avaliku sektori rohelaene pakuvad leibkondadele, ettevõtetele ja üürnikele avaliku sektori asutused või nad rahastavad neid kaudselt, et katta energiatõhususe parandamise meetmete esialgsed kulud. Need on tavaliselt „sooduslaenud“, st neil on soodsad, nullilähedased intressimäärad või tasuvusajad. Avaliku sektori rohelaene võivad anda riiklikud energiatõhususfondid või samalaadsed üksused, mis edendavad kapitaliinvesteeringuid energiatõhususse.

— **Pakkuda kliendisõbralikke energiatõhususe rahastamise lahendusi ja laenulahendusi, võttes siseriiklikku õigusraamistikku üle energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 sätted ja täiendades neid.** Finantseerimisasutused peaksid hindama oma klientide huvi varade energiatõhususe suurendamise ja/või energiatõhusate seadmete omandamise vastu, et pakkuda neile spetsiaalseid energiatõhususega seotud laenutooteid, mis vastavad nende huvidele. Lisaks teabele eeldatava energiakulude kokkuhoiu kohta tuleb finantseerimisasutusi julgustada andma klientidele teavet energiatõhusate toodete ja hoonete energiatõhusaks renoveerimise arvukate eeliste kohta.

— **Võimaldada korteriühistutel võtta ühiselt laene energiatõhususse tehtavate investeeringute rahastamiseks ning lihtsustada korterelamute ühisomandi haldamist**, et hõlbustada energiatõhususe investeerimist. Selleks võib näiteks i) kaotada ühehäälse otsuse nõude energiatõhusaks renoveerimise laenude sõlmimiseks või ii) teha koostööd kinnisvarahaldusettevõtetega, et tutvustada energiatõhususe suurendamist ja energiatõhususe lepinguid kaasomanikele ([24]).

— **Pakkuda finantseerimisasutustele tehnilist abi ja nõustamist** asutusesiseste projektiarendusüksuste väljaarendamiseks, ühtse kontaktpunkti toe loomiseks klientidele, energiaauditite pakkumiseks klientidele (VKEd, elamud), laenuametnike suutlikkuse suurendamiseks moodustada energiatõhususe toodete müügipersonal.

3.2. 8. soovitus. Luua vajalik õigusraamistik ja toetada uuenduslikke rahastamiskavasid, nagu maksu- ja arvepõhine rahastamine

Kinnisvarapõhised rahastamiskavad, nagu maksu-ja arvepõhine rahastamine, pakuvad mitmeid eeliseid energiatõhususse investeerimise soodustamisel ja erakapitali ligimeelitamisel. Neil on kaks eelist: need kasutavad alternatiivseid tagasimaksekanaleid, nagu energiaarved ja kinnisvaramaksud, et vähendada energiatõhususe suurendamise laenudega seotud tehingukulusid; ning need eraldavad rahastamise omandiõigusest, lahendades pikaajaliste investeeringute tasuvuse probleemi.

See lähenemisviis võib aidata üle saada rahanappusest tingitud takistustest, eelkõige kodumajapidamiste ja vähest tulu teenivate VKEde jaoks, sest see käsitleb piiratud lühiajalist finantstulu ja energiatõhususe suurendamise tasuvusaja pikendamist. Kuigi ELi liikmesriikides on välja töötatud mõned maksu- ja arvepõhiste finantseerimisskeemide katseprojektid, puudub sageli vajalik õigusraamistik. **Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 30 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid võtma oma riiklikes raamistikes meetmeid arve** ([25]) **ja maksupõhiste finantseerimisskeemide rakendamise soodustamiseks.**

Arvepõhised finantseerimisskeemid võivad pakkuda atraktiivseid tingimusi, nagu madalad intressimäärad ja pikad tähtajad, ning olla laialdaselt kättesaadavad, tingimusel et kehtestatakse usaldusväärsed riskianalüüsi- ja riskimaandamismeetmed ([26]). Selliste kavade võimaldamiseks ja rakendamiseks saavad riigi ametiasutused kasutada arvepõhiste kavade kasutuselevõtu tegevuskava, mis on välja töötatud projekti RenOnBill raames ([27]).

([24]) Vt näiteks: Syndicat National des Propriétaires et Copropriétaires (Riiklik kinnisvaraomanike ja kaasomanike liit) ja Engie Electrabel „La copropriété, ses travaux et leur financement“.

([25]) Arvepõhine rahastamine on hoonete energiatõhusaks renoveerimise rahastamise meetod, mille puhul kasutatakse tagasimakseteks kommunaalteenuste arvet. Arvepõhiste kavade puhul kasutatakse tehingukulude ja võimaliku laenukohustuste täitmata jätmise riski vähendamiseks kommunaalettevõtte olemasolevaid maksesüsteeme.

([26]) Arvepõhiste finantseerimisskeemide struktuur on esitatud komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovituses (C/2023/1553).

([27]) Euroopa hoonete arvepõhise renoveerimise tegevuskava (2022), RenOnBill „Horisont 2020“ projekt. Projekt RenOnBill (2019–2022) tõi kokku konsultatsioonifirmad, energiaettevõtted ja finantseerimisasutused, et katsetada arvepõhiseid finantseerimisskeeme Saksamaal, Itaalias, Hispaanias ja Leedus eesmärgiga laiendada nende kasutuselevõttu kogu Euroopas. Lisateave RenOnBilli tegevuskava kohta: https://renonbill.eu/knowledge-sharing/european-on-bill-building-renovation-roadmap?briefings=on&brochures=on&factsheets=on&infographics=on&language=any&reports=on&scientificpapers=on&tools=on&page=1.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed arvepõhiseks rahastamiseks järgmised.

— **Hinnata, kas riiklik raamistik võimaldab arvepõhiste skeemide väljatöötamist**. Põhielemendid, mida tuleb arvesse võtta, on: sobiv õigusraamistik, mis võimaldab kommunaalettevõtetel tegutseda laenuandjana; üksikute üksuste energiatarbimise mõõtmist ja täpsust käsitlevate ELi õigusnormide nõuetekohane ja laialdane rakendamine; sätted, mis kaitsevad investoreid laenu tagasimaksmisega seotud kohustuste täitmata jätmise eest, säilitades samal ajal tarbijakaitse; võimalus, et kommunaalettevõtted ja finantseerimisasutused saaksid kasutada arve maksmise andmeid lõppkasutajate riskiprofiili hindamiseks; ning omaniku ja üürniku vahelisi suhteid reguleerivad õigusaktid, mis toetavad investeerimiskulude ja laenu tagasimaksete õiglast jaotust.

— **Anda energiaettevõtetele energiatõhususe rahastamise õigus**. Kommunaalettevõtete rahastatavate skeemide puhul võib liikmesriikidel olla vajalik muuta võlausaldajaid käsitlevaid õigusakte, et kinnitada kommunaalettevõtete seaduslikku õigust anda renoveerimise otstarbel laenu. Arvepõhiste rahastamislahenduste korral on ette nähtud, et kommunaalettevõte annab kapitali energiatõhususega seotud tööde rahastamiseks, samas kui tarbija maksab selle tagasi regulaarsete maksetena olemasolevate kommunaalarvete alusel.

— **Tagada rakendusüksustes (nt kommunaalettevõtted, energiateenuse ettevõtjad) mastaabi saavutamiseks piisav rahavoog ja/või luua riiklikud või kohalikud tagatis- ja toetusfondid.** Näiteks võiks riiklik energiatõhususfond osta arvepõhise finantseerimisskeemi nõudeid ja tagada riskide vähendamise, et pakkuda katseprojektidele rahalist tuge (nt laenutagatiste kaudu). **Riiklikud tagatisfondid ja krediidiliinid**, mis võivad soodustada arvepõhiste finantseerimisskeemide rakendamist kommunaalettevõtete ja finantseerimisasutuste poolt. Sellised tagatised võiks käivitada, kui koduomanik ei maksa laenu tagasi, vähendades seeläbi laenuandjate tajutud investeerimisriski. Sihtotstarbelisi arvepõhise rahastamise toetuse krediidiliine võiks rakendada osana avaliku sektori poolsest energiatõhususe rahastamisest, näiteks riiklike energiatõhususfondide kaudu. Avaliku sektori eelarvetoetus arvepõhiste finantseerimisskeemide kasutuselevõtuks võiks seisneda lõppkasutajate intressimäära tagasimaksete osalises või täielikus katmises osana nende energiaarvetest, võimaldades neil saada energiasäästust täielikku rahalist kasu. See võib toimuda ka kaasrahastamise vormis, et vähendada konkreetsete keeruliste projektide (tervikrekonstrueerimine, halvima energiatõhususega hooned, vähekaitstud leibkonnad) üldisi investeerimiskulusid.

Maksupõhistes finantseerimisskeemides antakse leibkondadele või ettevõtetele laenu, et katta elamute või ärihoonete renoveerimise, energiatõhusate vahendite või seadmete ostmise või muude energiaprotsesside täiustamise kulud, ning kasutatakse **tagasimaksmise otstarbel** konkreetseid kinnisvaraga seotud makse ja/või muid tasusid. Maksupõhised finantseerimisskeemid hõlmavad mehhanisme, mis võimaldavad kanda võla üle varasematelt kinnisvaraomanikelt uutele, ilma et selle peaks tingimata likvideerima. See loob lihtsa võla ülekandmise mehhanismi, et ületada kinnisvaraomanike vastumeelsust investeerida pika tasuvusajaga energiatõhususmeetmetesse. Maksupõhised finantseerimisskeemid võimaldavad kinnisvaraomanikel suurendada energiatõhusust ilma suurte rahaliste ettemakseteta (ettemaks võib mõnel juhul olla 100 %) ja maksta kulud 10 või 20 aasta jooksul tagasi kinnisvaramaksude või muu hoonetega seotud maksukoormuse kaudu. Neid skeeme võib pakkuda kas avalik sektor, näiteks kohalikud omavalitsused, või erakapital.

Maksupõhiste finantseerimisskeemide näideteks on projekt EuroPACE Hispaanias ([28]) ja projekt FITHOME, ([29]) millega laiendati EuroPACE lähenemisviisi Madalmaades koostöös kohalike ametiasutuste ja finantseerimisasutustega.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed maksupõhiseks rahastamiseks järgmised.

— **Hinnata, kas riiklik raamistik võimaldab maksupõhiste finantseerimisskeemide väljatöötamist.** See hõlmab maksusüsteemide analüüsimist ning kinnisvaramaksude ja muude hoonetega seotud maksude õigusreformi vajaduse kindlakstegemist maksupõhiste finantseerimisskeemide võimaldamiseks. See eeldab ka, et kohalikud ametiasutused saavad koguda tagasimakseid ja need erainvestoritele üle kanda, konsolideerimata neid kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Maksupõhise rahastamise rakendamise eeltingimus on kinnisvaramaksude või samalaadsete hoonetele kehtestatud maksude olemasolu.

([28]) Programmi „Horisont 2020“ projekt EuroPACE, https://cordis.europa.eu/article/id/422271-a-home-based-financing-model-to-boost-investments-in-sustainable-renovation.

([29]) FITHOME töötas välja maksupõhise rahastamisprogrammi, mis on suunatud Madalmaades elamukinnisvara energiatõhususse tehtavatele investeeringutele. Algatust juhib Madalmaade ettevõte De Woonpas koos Madalmaade omavalitsustega. Maksupõhine rahastamisprogramm toimib peamiselt kahe eriotstarbelise rahastamisvahendi, SVGVR (Sihtasutus Verzamelgelden) ja SWGVR (Sihtasutus Waarborg) kaudu. BNG Bank (Madalmaade omavalitsuste pank) laenab raha SVGVR-ile, mis katab omavalitsuse nimel tööde kulud. Koduomanikelt nõutakse seejärel 30 aasta jooksul „paremaks muutmise maksu“ (igakuist maksu kinnisvara väärtuse suurenemise eest), mis arvutatakse nii, et võla tagasimaksmine oleks koduomanikele taskukohane. SVGVR saab maksed ja SWGVR toimib tagatisena, lisades igakuisele maksule väikese protsendi, et katta omavalitsuste finantsriske, kui koduomanikel tekib raskusi tagasimaksetega. Protsess on seotud Madalmaade katastrisüsteemiga „Kadaster“ paremaks muutmise maksu laekumise jälgimiseks. Lisateave: programmi „Horisont 2020“ projekt FITHOME) (https://cordis.europa.eu/project/id/892214).

— **Kehtestada menetlused, mis tagavad tagasimaksed kinnisvaraga seotud maksude kaudu ning võla ülekandmise koos omandiõiguse üleminekuga.** Maksupõhiste finantseerimisskeemide rakendamine nõuab tõhusat täitmise tagamise korda juhtudel, kui maksud jäävad tasumata või kui on olemas varasemad nõuded muude võlgade tagasimaksmiseks enne maksupõhist rahastamist. Omavalitsustel on oluline roll tagasimaksete ülekandmisel leibkondade ja investorite vahel ning nad peaksid saama jätta selle tegevuse oma eelarvesse konsolideerimata.

— **Kaasata vajalikud sidusrühmad, tuginedes edukate Euroopa projektide kogemustele.** Maksupõhine rahastamine hõlmab mitut sidusrühma, sealhulgas riigi valitsust ja kohalikke omavalitsusi, finantseerimisasutusi, seadmete paigaldajaid ja koduomanikke. Hoonete energiatõhusaks renoveerimise maksupõhine rahastamine võib toimuda finantseerimisasutuste laenude abil, kusjuures energiatõhusust suurendavad konkreetsed töövõtjad ning kulud kaetakse kinnisvaramaksude või muude maksude kaudu.

3.3. 9. soovitus. Kõrvaldada takistused ja laiendada energiatõhususe rahastamist teenuslepingute kaudu ning edendada energiateenuste turgu

Energiateenuste turg, eelkõige energiatõhususlepingute kaudu, on peamine ökosüsteem erasektoripoolse rahastamise kaasamiseks energiatõhususe valdkonda ja energiatõhususe ärimudeli edendamiseks. Energiateenuse ettevõtjate turg tugineb energiatõhususse tehtavate investeeringute rahastamisel teenus- ja liisingulepingutele, mis võimaldab investeerimiskulude ülekandmist kapitalikuludest tegevuskuludesse ning seab esikohale energiatõhususe pideva tulemuslikkuse tagamise aja jooksul.

Energiatõhususlepingute ja energiateenuse ettevõtjate turu kasvu soodustamiseks on oluline võtta kasutusele suured energiatõhususprogrammid, mis suudavad standardida ja koondada investeerimisprojekte, eelkõige üldkasutatavate ja ärihoonete ning VKEde jaoks. Tööstus- ja VKEde sektoris saavad energiateenuse ettevõtjad ([30]) viia ellu keerulisi energiaprojekte, pakkudes tehnilist oskusteavet ja rahastamist valdkondades, mis ei ole konkreetse tööstusharu põhitegevus (nt heitsoojuse taas- ja korduskasutamine).

Energiatõhususlepingut kasutatakse juhul, kui vastaspool (nt energiateenuse ettevõtja) kohustub paigaldama vajalikud seadmed ja tagab konkreetse energiasäästutulemuse. Energiatõhususlepinguga määratakse kindlaks jooksvate maksete esialgsed tingimused ja jaotused, mis peaksid olema väiksemad kui projekti energiasäästu abil saavutatav rahaline kokkuhoid. Energiatõhususlepinguga saab klient ühtse kontaktpunktiga kasutusvalmis lepingu, millel on ainult üks vastaspool kogu lepingu kehtivusaja jooksul. Kõnealuse lepingu pakkujad haldavad ka energiatõhususriske ja tagavad energiasäästu. Siiski kaasnevad energiatõhususlepinguga suuremad tehingukulud ja kõrged kapitalinõuded tegevuse järjepidevuse tagamiseks, kuna energiateenuse ettevõtjaid refinantseeritakse väikese väärtusega pikaajaliste osamaksetega, ning energiasäästu järelevalve ja kontrollimise ettenähtud raamistiku ja vormide puudumine. Sihtotstarbeliste tagatisskeemide või muude avaliku sektori eelarvetoetuse vormide puudumise tõttu on sageli tulemuseks kulutõhusad energiatõhususmeetmed, millel on lühike tasuvusaeg, kuna energiatõhususlepingute pakkujad ei soovi kanda pikaajalist riski.

Energiatõhususleping on eriti sobiv energiatõhususe suurendamiseks avalikus sektoris, kuna teenuseosutajate põhjalikud teadmised ja garanteeritud tulemuslikkus tagavad investeeringute tulemuslikkuse. Energiasäästu saavutamise tehniline risk lasub teenuseosutajal kogu lepingu kestuse jooksul. Kolmanda isiku poolt rahastamine, mille puhul esialgsed investeerimiskulud tasutakse energiakulude kokkuhoiu arvelt, võimaldab projekte ellu viia isegi siis, kui riigi vahendid ei ole piisavad, ning energiatõhususlepingu bilansivälise kajastamise võimalus võimaldab avaliku sektori raamatupidamisarvestuse tasakaalus hoida. Avaliku sektori hankijatel soovitatakse hinnata olulise energia osakaaluga teenuslepingute hangete korral, kas saaks sõlmida pikaajalist energiatõhusust andvaid lepinguid, mille tulemusena saavutatakse pikaajaline energiasääst (nt kütte tagamine). Energiatõhususlepingu kasutamise lihtsustamiseks avaliku ja erasektori investeeringutes ning haldustõkete kõrvaldamiseks peaksid liikmesriigid esitama standardsed mudellepingud, mis avaliku sektori puhul peavad olema kooskõlas Eurostati juhendiga energiatõhususlepingu bilansivälise kajastamise kohta avaliku sektori raamatupidamises.

Erasektori vahendid energiatõhususe suurendamiseks võivad pärineda energiateenuse ettevõtjate omavahenditest või **kolmanda isiku poolt rahastamisest**, millesse on kaasatud krediidiasutused või muud erainvestorid, sageli laenuvahendite abil rahastamise vormis. Esimese variandi puhul laenavad energiateenuse ettevõtjad rahalisi vahendeid, mis on vajalikud projekti rakendamiseks. Teise variandi puhul võtab energiatarbija/klient finantseerimisasutuselt laenu, mille tagatiseks on energiateenuse ettevõtja sõlmitud energiasäästu tagatise leping. Energiasäästu tagatis vähendab panga riskitaju, näidates, et projekt toob kaasa positiivse rahavoo, st saavutatud sääst katab kindlasti võla tagasimaksed, millel on positiivne mõju kokkulepitud intressimääradele.

([30]) Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus (2017), „Energy Service Companies in the EU“ (energiateenuse ettevõtjad ELis). Selles dokumendis antakse ülevaade energiateenuse ettevõtjate liikidest ja tuuakse näiteid liikmesriikide kohta.

Kuigi energiatõhususlepingu kasutamine ja energiateenuse ettevõtjate turg on äri- ja avaliku sektori hoonete puhul olemas ja toimib, on tööstusel, eelkõige VKEdel ja nende tootmisprotsessidel, ning eraomandis eluhoonete renoveerimisel olemas laienemispotentsiaal. Et toetada energiateenuse ettevõtjaid nendele turgudele sisenemisel, on väga oluline vähendada riske ja ebakindlust seoses klientide suutlikkusega esialgset rahastust tagasi maksta ning kaitsta energiateenuse ettevõtjaid klientide makseviivituste eest, milleks võivad kasulikud olla spetsiaalselt energiatõhususlepingute ja energiateenuse ettevõtjate rahastamiseks eraldatud riiklikud tagatisfondid. Samas ei ole energiateenuse ettevõtjate turu ja erasektori rahastamise laiendamise praegused takistused seotud mitte ainult potentsiaalsete klientide riskiprofiiliga, vaid ka energiateenuse ettevõtjate endi kapitalilikviidsuse ja suutlikkusega suurendada oma riskivõtmisvõimet ning seega sõlmida uusi tehinguid. Nimetatud põhjustel on energiateenuse ettevõtjate tegevuse laiendamise peamine võimalus refinantseerimismehhanismid, nagu faktooringufondid ja konkreetsed energiatõhususe finantsvahendid ning energiateenuse ettevõtjate nõuete omandamine järelturu väärtpaberistamiseks.

Projekt FinEERGo-Dom ([31]) on veenev näide sellest, kuidas energiatõhususlepingut ja energiateenuse ettevõtjate tegevust saab võimendada.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed energiatõhususteenuste ja energiateenuse ettevõtjate rahastamise turu laiendamiseks järgmised.

— **Kasutada energiateenuse ettevõtjate turu arendamiseks ELi ja liikmesriikide avaliku sektori eelarvetoetust, lihtsustades energiateenuse ettevõtjate ja eriotstarbeliste energiatõhususvahendite rahastamist**. Võtta energiatõhususlepingute, energiateenuse ettevõtjate refinantseerimisvahendite ja faktooringuskeemide jaoks kasutusele tagatisfondid, et toetada energiateenuse ettevõtjate riskivõtmisvõimet, vähendada nende tegevuse riske ning suurendada nende rahastamispotentsiaali ja osakaalu turul.

— **Edendada energiateenuse ettevõtjate rolli ja uusi lepingute sõlmimise viise, nagu energia kui teenus ja energiatõhususleping, mis on riikliku energiatõhususpoliitika tugisambad.** Nendel ärimudelitel on märkimisväärne potentsiaal energiatõhususmeetmetesse ja puhtasse elektrifitseerimistehnoloogiasse investeerimisega algselt kaasnevate kulude katmiseks.

— **Edendada õigusraamistike ja riigihangete ajakohastamist, et sõnaselgelt tunnustada ja hõlbustada energiateenuse ettevõtjate poolset rahastamist ja energiatõhususlepinguid.** Tunnustada „energiat kui teenust“ ja energiatõhususlepinguid kui peamist ärimudelit, millega meelitada erasektorit osalema energiasäästu kui kaubeldava kauba rahalises kajastamises.

— **Arendada partnerlusi tehnoloogiapakkujate, energiatarnijate, energiateenuse ettevõtjate ja finantseerimisasutuste vahel**, et edendada kestlikke ja tõhusaid energialahendusi, tarbimiskaja mehhanisme ja energiasüsteemi paindlikkust. Selline koostöö võib viia terviklike pakkumisteni, mis ühendavad selliseid energiatõhusa tehnoloogia lahendusi nagu soojuspumbad, jaotusvõrkude ja -teenustega.

— **Toetada** sellise **nutika mõõtetaristu**, sealhulgas selliste tark- ja energiavõrkude **kasutuselevõttu**, mis suudavad automaatselt jälgida energiavooge ning kohaneda muutustega energiavarustuses ja -nõudluses. Nutiarvestite ühendamine tarkvõrkudega võib anda tarbijatele ja tarnijatele reaalajas teavet energiatarbimise kohta.

3.4. **10. soovitus. Võtta kasutusele riiklikud tagatised ja muud riskivähendamisvahendid, et parandada juurdepääsu erasektoripoolsele rahastamisele energiatõhususe valdkonnas**

Väikese sissetulekuga leibkondade ja VKEde turusegmentide puhul takistavad energiatõhususse investeerimist sageli kõrge risk ja raskused rahastamisele juurdepääsul. Riiklike tagatiste või laenudega toetatav erasektoripoolne rahastamine võib olla tõhus moodus nende segmentide kaasamiseks. Riskivähendamisvahendid, nagu riiklikud tagatised, toetuste ja subsiidiumide kestlik kasutamine ning standardimine, võivad vähendada makseviivituse riski ja suurendada usaldust energiatõhususse investeerimise vastu.

([31]) Projektiga FinEERGo-Dom kohandati ja rakendati Läti hoonete energiatõhususe rahastu (LABEEF) uuenduslikku mudelit Poolas, Austrias, Rumeenias, Slovakkias ja Bulgaarias. Projekt soodustas ulatuslikku ja tervikrekonstrueerimist hoonesektoris, kasutades energiatõhususlepingu mudelit, mis tagas energiasäästu ja kasutas ära energiateenuse ettevõtjate suutlikkust. Uuenduslik rahastamismudel hõlmas energiatõhususlepingute kasutuselevõtmist, mis vabastas hooneomanikud vajadusest investeerida algkapitali, muutis renoveerimisprojektid rahaliselt elujõuliseks ja suurendas energiateenuse ettevõtjate likviidsust. Lisateave: https://fineergodom.eu.

Riiklikud tagatised võivad suurendada investeeringuid energiatõhususse, vähendades laenuandjate ja investorite jaoks projektidega seotud riske. Need võivad suurendada koduomanike ja ettevõtete krediidivõimelisust, täiendada riiklikke programme ja parandada juurdepääsu erasektoripoolsele kaasrahastamisele. Riiklikud tagatised võivad osaliselt või täielikult katta ka investeerimiskulusid, kui eeldatavat energiasäästu ei saavutata, esineb rakendamisprobleeme või laenuvõtja ei täida oma kohustusi. Peale selle saab nende abil toetada energiatõhususega seotud laenude madalaid või nullilähedasi intressimäärasid ning väiksemate projektide koondamist ja standardimist, hõlbustades refinantseerimist, väärtpaberistamist ja järelturul osalemist. Lisaks võivad need toetada uuenduslike energiatõhususe rahastamise kavade kasutuselevõttu, mis võimaldavad kergemini meelitada ligi erakapitali, näiteks energiateenuste ettevõtjate osalemist, maksu- ja arvepõhise rahastamise kaudu. Uuenduslikud rahastamislahendused nõuavad sageli riiklikke tagatisi mitte ainult investeerimisriskide vähendamiseks, vaid ka selleks, et suurendada üksikisikute ja eraettevõtete usaldust uuenduslikumate lähenemisviiside vastu, mis toetavad energiatõhususe kasutuselevõttu.

Tehingute võimaldid, nagu **tehniline abi** ja **muud energiatõhususprojektides osalevad energiavahendajad**, on samuti olulised riskivähendamisvahendid. Toetades energiatõhususprojektide haldamise süsteemide arendamist ettenähtud hindamise, tavade ja menetluste kaudu, loovad tehnilise abi keskused ja projektides osalevad energiavahendajad turutavasid ning tekitavad usaldust erainvestorite seas. Riskivähendamisvahendeid ja tehingute võimaldeid peetakse eriti oluliseks kujunemisjärgus turgudel, kuna seal on suured tajutavad riskid, finantseerimisasutused ei tunne neid ja energiatõhussektori arengu suutlikkus on napp. Peale selle on veel üks võimas riskivähendamisvahend riikide valitsuste selge turusignaal energiatõhususse investeerimise eelistamise kohta, mis pakub pikaajalist perspektiivi ning loob usalduse era- ja institutsionaalsete investorite seas.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed riskivähendamisvahendite ja riiklike energiatõhususe tagatiskavade väljatöötamiseks järgmised.

— **Luua pikaajalised riiklikud tagatisrahastud energiatõhususega seotud laenude ja teenuste jaoks**. Sellised vahendid tuleks kasutusele võtta sihtotstarbeliste krediidiliinide ja fondidena kapitaliinvesteeringute eest vastutavates riiklikes organisatsioonides, sealhulgas riiklikes tugipankades ja riiklikes energiatõhususfondides, kui need on olemas. Riiklikke tagatisi saab kasutada energiatõhususega seotud riiklike programmide ja riiklike stiimulite täiendusena, et parandada juurdepääsu erakapitalile või soodustada laenuvõtmist kommertspankadelt.

— **Teha kindlaks riigipõhised riskid ja raskused turuosaliste, näiteks väikese sissetulekuga leibkondadel ja VKEde juurdepääsul rahastamisele**. Energiatõhususpoliitika meetmetel, mis on konkreetselt suunatud näiteks väikese sissetulekuga leibkondadele, on positiivne sotsiaalmõju ja need võivad pakkuda arvukaid eeliseid. Nende hulka kuuluvad energiaauditid koos rahastamisvahenditega, mille hulka kuuluvad laenud ja toetused, mis on ette nähtud hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks, või spetsiaalsed teadlikkuse suurendamise kampaaniad, mis põhinevad paremal ülevaatel energiatõhususe võimalustest ning nende kuludest ja kasust.

— **Kasutada riiklikke tagatisi, et toetada uuenduslike energiatõhususe rahastamise kavade väljatöötamist, sealhulgas energiatõhususe kui teenuse rahastamise võimalusi.** Energiatõhususe tagatised võivad näiteks meelitada ligi rohkem energiateenuse ettevõtjaid, parandada nende turu skaleeritavust, võimaldada neil tulla toime uute turgudega ja toetada energiateenuste turu käivitumist eluasemesektoris.

3.5. **11. soovitus. Edendada refinantseerimisvõimalusi ja soodustada energiatõhususe järelturu arengut**

Energiatõhususe järelturu arengu soodustamine, näiteks rohevõlakirjade kaudu, ([32]) võib suurendada energiatõhususprojektide arvu ja märkimisväärselt parandada kapitali kättesaadavust energiatõhususega tegelevate erainvestorite jaoks. Rohevõlakirju emiteeritakse peamiselt energiavarade, sealhulgas energiatõhususe jaoks. Energiatõhususe sektor hõlmab uusi ja renoveeritud hooneid, energia salvestamist, kaugkütet, tarkvõrke, seadmeid ja tooteid. Rohevõlakirjade emiteerimine loob tugeva ja suure investorkapitali kogumi, millel on suur võimendav mõju ja mis ei vaja avaliku sektori vahendeid ning annab tugeva turusignaali. See võib meelitada ligi uusi investoreid ja rõhutada vajadust pöörata suuremat tähelepanu energiatõhususele seatud määradele ja hoonete tervikrekonstrueerimise portfellidele.

([32]) Rohevõlakirjad on võlaliik, mille riiklikud või eraõiguslikud asutused on emiteerinud enda rahastamiseks ja millega nad võtavad kohustuse kasutada saadud vahendeid keskkonnaprojekti või kliimamuutustega võitlemisega seotud projekti jaoks. Vt näited EEFIGi 2022. aasta aruandest „Report on the evolution of financing practices for energy efficiency in buildings, SMEs's and in industry“ (Aruanne hoonete, VKEde ja tööstuse energiatõhususe rahastamise tavade arengu kohta), https://op.europa.eu/publication-detail/-/publication/a3032517-c761-11ec-b6f4-01aa75ed71a1.

Määrus Euroopa rohevõlakirjade vabatahtliku standardi kohta võeti vastu 22. novembril 2023 ([33]). Rohevõlakirjade emiteerimiseks uue standardi alusel peavad rohevõlakirjast rahastatavad varad olema täielikult kooskõlas ELi taksonoomia-kriteeriumidega.

Energiatõhususe järelturu areng on sageli seotud projektide energiavahendajate, energiatõhususe refinantseerimise ja maksekohustustest vabastamise vahendite loomisega. Energiatõhususe refinantseerimine hõlmab energia (kulude) säästu nõuete ja/või energiatõhususse tehtavate investeeringute eeldatavate tagasimaksete õiguste ülekandmist finantseerimisasutustele või institutsionaalsetele investoritele. Energiateenuse ettevõtja rahastamise ja energiatõhususlepingute kontekstis võivad energiateenuse ettevõtjad või algne laenuandja kanda õigused üle energiatõhususlepingu tulevastele maksetele, mis võimaldab energiateenuse ettevõtjatel saada oma tegevuse laiendamiseks kapitalisüste ja likviidsust. Energiateenuse ettevõtjad ja finantseerimisasutused loovad sageli sihtotstarbelisi partnerlusi, et koondada energiatõhususlepingust tulenevad nõuded sihtotstarbelistesse rohevõlakirjadesse. Tekkinud on ülisuured energiateenuse ettevõtjad, kes eelistavad projektide koondamist ning tegutsevad energiateenuse ettevõtjate ja institutsionaalsete investorite vahendajatena. Energiatõhususega seotud laenude ja hüpoteeklaenude kontekstis koondavad finantseerimisasutused tavaliselt energiatõhususega seotud laenude ja hüpoteeklaenudega seotud olemasolevad võlad rohevõlakirjadeks, mis paigutatakse järelturule. Maksekohustustest vabastamise ja refinantseerimisvahendite loomist võivad toetada riigi ametiasutused ja riiklik sekkumine, näiteks luues vahendeid, mis soodustavad erinevate laenuandjate projektide koondamist. Hispaania ja Portugali UCI väärtpaberistamise fond ([34]) on sellise koostööalgatuse näide.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed liikmesriikide jaoks järgmised.

— **Juhtida ja toetada rohevõlakirjade turu arengut** oma liikmesriigi oludes, sealhulgas riiklike ja piirkondlike rohevõlakirjade emiteerimist, vabatahtliku Euroopa rohevõlakirjade standardi kasutamise edendamist ja/või spetsiaalsete standardite kehtestamist, mis arvestavad nende turu eripära ja vajadusi.

— **Luua sihtotstarbelised dialoogid finantseerimisasutustega**, et hõlbustada energiatõhususe rohevõlakirjade väljatöötamise parimate tavade kogumist ja vahetamist, ning et arutleda selle üle, kuidas soodustada energiatõhususse tehtavate investeeringute järelturu arendamist.

— **Toetada sihtotstarbeliste energiatõhususe refinantseerimise vahendite loomist**, sealhulgas energiatõhususlepingute faktooringukavade ja ülisuurte energiateenuse ettevõtjate loomist, ning energiatõhususe väärtpaberistamise fonde kui tugipankade ja erasektori finantseerimisasutuste ühiseid algatusi.

3.6. 12. soovitus. Parandada andmete kogumist energiatõhususe kohta, sealhulgas energiatõhususse tehtavate investeeringute finantstulemuste kohta, ning toetada energiasäästu järelevalve ja kontrolli meetmeid

Endiselt on probleemiks energiatõhususse investeerimist käsitlevate andmete põhjalik ja süstemaatiline jälgimine. Aruandlussüsteemide tõhustamine koos energia- ja finantstulemuste järelevalve ja võrdlusanalüüsiga võib parandada energiatõhususe finantskäsitlust.

Energiasäästu järelevalve ja kontrolli tavade ühtlustamine ja lihtsustamine liikmesriikides ja finantsinvestorite seas võib vähendada tehingukulusid, suurendada usaldust energiatõhususse tehtavate investeeringute finantstulemuste vastu, soodustada energiatõhususteenuste turu integratsiooni ning suurendada usaldust energiasäästu rahalise väärtuse ja selle kaubeldavuse vastu.

([33]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. novembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2631 Euroopa rohevõlakirjade ning teabe vabatahtliku avaldamise kohta seoses keskkonnakestlikuna turustatavate ja kestlikkusega seotud võlakirjadega (ELT L, 2023/2631, 30.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2631/oj).

([34]) RMBS Green Prado XI/UCI väärtpaberistamise fond on EIP ning finantseerimisasutuste Instituto de Crédito Oficial (ICO) ja Unión de Créditos Inmobiliarios (UCI) ühisalgatus, mille eesmärk on väärtpaberistada Hispaania ja Portugali eluasemehüpoteeklaene. Sellega edendatakse energiatõhusaid eluasemeprojekte Hispaanias ja Portugalis, koondades eluasemehüpoteeklaenud väärtpaberistatud portfelli. Väärtpaberistamise fond koondab varasid (UCI fondi eluasemehüpoteeklaenud), et luua institutsionaalsetele investoritele atraktiivseid investeerimisportfelle. Lisateave: https://www.eib.org/en/press/all/2023-165-eib-group-and-ico-invest-in-uci-securitisation-fund-for-renovating-and-building-residential-homes-using-sustainable-criteria-in-spain-and-portugal.

Energiatõhususe direktiivi artiklis 8 ja V lisas on sätestatud energiasäästu tõendamise ja kontrolli meetmete ühiskriteeriumid iga-aastaste energiasäästukohustuste täitmiseks. Peale selle võivad finantseerimisasutused ja investorid kasutada Euroopa ja rahvusvahelisi standardeid, ([35]) et mõõta ja kontrollida oma laenutehingutega saavutatud energiasäästu tulemuslikkust.

Seda arvesse võttes on põhimeetmed andmete kogumise ja analüüsi parandamiseks ning järelevalve- ja kontrollimeetmete ühtlustamise soodustamiseks järgmised.

— **Toetada energiasäästu järelevalve ja kontrolli meetmete ühtlustamist, standardimist ja lihtsustamist liikmesriikides ja majandussektorites**. Energiasäästu järelevalve ja kontroll tuleks muuta lihtsamaks ja ühtlustada kõigi turuosaliste jaoks, alates energiateenuse ettevõtjatest, kes vastutavad investeeringute energiatõhususe tagamise eest, kuni finantseerimisasutusteni, kes vastutavad oma avalikustamiskohustuste täitmise eest ja võivad olla huvitatud investeeringutest tulenevate nõuetega kauplemisest järelturul. Tuleks kõrvaldada sellised takistused knagu liikmesriikide ja majandussektorite erinevad ja/või liiga keerulised arvutusmeetodid, soodustades piiriülest ühtlustamist osana liikmesriikide koostööst ELi ühistes energiatõhususalastes ettevõtmistes, näiteks energiatõhususe direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiivi käsitlevate kooskõlastatud meetmete või eksperdirühmade puhul. Riiklike energiasäästukavade kehtestamine (energiatarnijate kohustuste süsteem, energiasäästu eesmärgid suurtele energiamahukatele ettevõtetele) võib hõlbustada toetuskõlblike energiatõhususlahenduste ning energiasäästu mõõtmise ja kontrollimise menetluste standardimist.

— **Edendada rahvusvaheliste standardite kohaldamist** riskivähendamisvahendina, et hinnata ja mõõta energiatõhususprojektide energia- ja keskkonnakasu ning kaasnevat kasu. Rahvusvaheliste standardite kohaldamine ja neile viitamine, näiteks finantseerimisasutuste hoolsuskohustuse täitmise ja väärtpaberite emissiooni tagamise menetluses, võib võimaldada läbipaistvust, erinevate võimaluste võrreldavust ning aruandluse ja avalikustamise olulisust.

([35]) Euroopa standardiorganisatsiooni välja töötatud standardid, mis on asjakohased ehitus- ja tööstussektori jaoks, on näiteks järgmised: energiaauditid (EN 16247), hoonete energiatõhusus (EN ISO 52000 standardiseeria), energia- ja keskkonnajuhtimissüsteemid (EN ISO 50001 ja EN ISO 14001), energiatõhususe teenused ja nendega seotud mitmekordne kasu ja kaasnevad hüved (EN 15900), energiatõhususe lepingud (EN 17669) ning energiaga seotud investeeringute hindamine (EN 17463).